

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi
és családi
folyóirat

VII. évf. 2. szám
1996. április
50,— Ft

Passiójáték

*Jézusi etika
a gazdaságban*

BOKOR-arcképek

*Cserhádi püspök
utolsó nyilatkozata*

*Teréz anya
üzenete a nőkhöz*

Moha-mese

*A pápa
eladja a Vatikánt*

Olvasók fóruma

*Környezetbarát
vásárlás*

*A reklám –
szellemi erőszak*

Próba

Passiójáték

Szereplők: Jézus, Júdás, Kaifás, Pilátus, Írástudó, Farizeus, Pap, Jairus, Nikodémus, Simon Péter, Jakab, János, Mária, Mária Magdolna, Százados, I. Katona, II. Katona, I. Lator, II. Lator, Rendező, Kar

Bevezetés: A RENDEZŐ igazgatja a szereplők ruháit. JÚDÁS jelmezéhez odakészíti a pénzeszsákot, vizet tölt a serlegbe, ami PILÁTUS kézmosásához kell majd, tört helyez el SIMON PÉTER ruhájához, az előljárók székére egy-egy Szentírást tesz, majd minden szereplő helyére egy gyertyát készít elő. Közben megszólal a zene és a bejárat felől lassan jönnek a szereplők. Hátukon iskolatáska vagy tarisznya. Kisebb csoportokban, vidáman jönnek. Mindenki odamegy a jelmezéhez és átöltözik. Amikor végezik, hirtelen elhallgat a zene.

Ezután gyertyával a kezükben egy sorba felállnak. Hát-rébb a KAR szereplői is elrendeződnek.

A RENDEZŐ meggyújtja az első gyertyát, majd mindenki továbbadja a lángot. Amikor mindegyik gyertya ég, a szereplők becsukják a szemüket és megszólal a KAR:

KAR: Készüljetek fel a szobára!

Mindenki érti a szerepét?

A szereplők elvonulnak a helyükre, mindenki oda, ahol a jelmeze volt, de közben égő gyertyájukat a Kar szereplőinek nyújtják át.

Előjáték

RENDEZŐ: Kezdődjék hát a próba!

(Júdás idegesen fel-alá járkál, kezében a pénzeszsákot csörgeti.)

JÉZUS: Júdás, mi baj van?

JÚDÁS: Nem érzem jól magamat ebben a jelmezben, nagyon szorít ez a ruha.

JÉZUS: (szelíden) Bátoróság! Valakinek ezt a szerepet is el kell játszania.

(Júdás továbbra is idegesen járkál.)

JÚDÁS: Mi lett volna akkor, ha ott, az utolsó vacsorán azt mondogd: Júdás, ne menj el. Akkor talán nem történik meg ez a szörnyű dolog.

JÉZUS: (mosolyogva) Ja, ha egyszer valaki valamit a fejébe vesz, azt semmilyen erővel nem lehet visszatartani.

JÚDÁS: Mondd meg őszintén. Te tudtad, hogy mire készülök?

JÉZUS: Én csak azt tudtam, hogy valamit forgatsz a fejedben és már jó ideje kerülöd a tekintetemet.

JÚDÁS: Akkor, az utolsó vacsorán, megtörted a kenyeret és nekem is adtál belőle, aztán a kehelyből is innom adtál. Miért bíztál még mindig bennem?

JÉZUS: Küldtelek volna el? Tudod jól, a kiközösítés nem az én módszerem.

KAIFÁS: Miért vádold magadat, Júdás? Valakinek meg kellett állítania Jézust. Mégiscsak felháborító, amit magáról, meg arról a különleges istenéről állított.

PILÁTUS: Addig nem is lett volna baj, amíg egy kisebb csoporttal járja a falvakat. Kell az embereknek a babona, higgyék csak azt, hogy kigyógyulnak nyavalyáikból. Legálább addig is nyugton vannak és nem ellenünk lázadoznak.

KAIFÁS: De most a hatalmunk van veszélyben!

PILÁTUS: Kinek a hatalma? Te komolyan gondolod, hogy egy ilyen szegény vándortanító hatalomátvitelre készül?

Nevetséges. Ilyen erős haderreg mellett? Az már sokkal jobban izgat, hogy ne üssön ki lázadás. Szeretem a csendet és a nyugalmat.

JÚDÁS: Hogy ti milyen tévedésben vagytok! Ti a hatalmat csak az erőszak segítségével tudjátok megvédeni. Katonákra és fegyverekre van szükségetek. Órség kell nektek még a hálószobátok elé is, és még így sem tudtok nyugodtan aludni. Egyben biztos vagytok, ennek a Jézusnak nem ilyen hatalom kell.

JÉZUS: Nyugodj meg, Júdás! (mindhármuk felé) Örülök, hogy ilyen jól beleéltetek magatokat a szerepbe. (leülnek)

PASSIÓZENE

I. jelenet

RENDEZŐ: Kezdjük az elején a történetet! Papok, írástudók, farizeusok képviselői, Jairus és Nikodémus — gyertek, üljetek össze tanácskozni! Ti tudtok néhány dolgot arról, hogyan kezdődött el Jézus szenvedéstörténete.

FARIZEUS: Azt hiszem, mindnyájan egyetértünk abban, hogy az utóbbi időkben felháborító dolgok történnek Izrael szent földjén.

PAP: Ez a Jézus nevezetű vándortanító teljesen lázba hozta a népet. Amerre csak jár, tömeg veszi őt körül. A zsinagógák megtelnek, amikor ő beszél.

ÍRÁSTUDÓ: Ez még nem is lenne baj, ha a Törvényt és az Igazságot tanítaná. De ő kiforgatja az Írás szavait, és Messiásnak, Isten küldöttének tartja magát.

FARIZEUS: Vegyük sorra ennek a Jézusnak a beszédeit és cselekedeteit.

PAP: Itt vannak ezek a hihetetlen gyógyulások. Ha nem a saját szememmel láttam volna, amint egy béna embert meggyógyított — el sem hinném. Ez még csak remben is lenne, de hogyan gyógyította meg! Azt mondta neki: „Fiam, bocsánatot nyertek bűneid.” Hát mi ez, ha nem káromkodás!?

ÍRÁSTUDÓ: Itt az Írásban az áll, hogy egyedül Isten bocsáthatja meg bűneinket. Ez valóban súlyos vétek Isten ellen!

JAIRUS: Nekem egyetlen lányomnak adta vissza az életét. Senki más nem tudta meggyógyítani őt, egyedül Jézusban volt minden reményem. Bátorított engem, azt mondta, hogy ne féljek, csak higgyek. Azóta megváltozott az életem.

FARIZEUS: Igen, hallottunk az esetről. De nem akarom elhinni, hogy egy ilyen köztisztelőben álló, az Írásokat jól ismerő ember, mint te vagy, hiszel ennek a jöttment senkinek. Valószínű, hogy a lányod amúgy is meggyógyult volna.

NIKODÉMUS: Tulajdonképpen mi bajotok van veled? Ő egy egyszerű vándortanító, aki sok embernek visszaadta a hitet és a reményt. Be kell vallanom nektek valamit. Én felkerestem Őt egyszer és hosszasan elbeszélgettünk. Higgyétek el, azóta nem tudok szabadulni a tekintetétől.

PAP: Hát már te is! Istenem! Mennyi a megtévedt ember! Na, és mit szoltok ahhoz, hogy szombaton is gyógyít? Semmibe veszi a szombatról szóló előírásokat!

JAIRUS: Emlékszem arra, amikor egy bénakezű embert gyógyított meg szombaton. Tudjátok mit kérdezett tőlünk? Erre feleltek most őszintén. Azt kérdezte: „Szabad-e szombaton jót vagy rosszat tenni, életet menteni vagy pusztulni hagyni?”

ÍRÁSTUDÓ: Nem ez itt a kérdés. Arra válaszoljatok, hogy kinek az erejével teszi mindezeket. Ki adott neki hatalmat arra, hogy tanítson és gyógyítson?

FARIZEUS: Teljesen egyértelmű, hogy ezt az embert az ördög szállta meg és annak az erejével teszi mindezeket. De ez a szombati gyógyítás csak egy vétek a sok között. Tudomásom van arról is, hogy tanítványaival együtt nem tartják be a tisztasági előírásokat. Kézmosás nélkül ülnek asztalhoz!

PAP: Bizonyára arról is hallottatok már, hogy bűnös vámosokkal meg züllött utcanőkkel barátkozik. Sőt! Házukba megy és velük együtt eszik!

NIKODÉMUS: Éppen egy ilyen vacsorán mondta ezeket Jézus: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek.” És milyen igaza van! Ha ő nem nyújtja felénk a kezét, ki segít rajtuk? Ha a Törvény úgymint elítéli őket, akkor miért változnak meg?

ÍRÁSTUDÓ: Lásd be, hogy rajtuk már semmilyen orvos nem segíthet. Sajnos, ebben a súlyos vétekben kell leélniük az életüket, hiszen maguk választották ezt a terhet.

FARIZEUS: Azt javaslom, térjünk át arra, hogy mitévők legyünk vele.

PAP: Az első és legfontosabb, hogy jelentést kell tennünk Kaifás főpapnak. Minden tettéről részletes beszámolót kell készítenünk, hogy ezek alapján letartóztathassa.

JAIRUS: Milyen vádat találtok ki ellene? Hogy meggyógyítja az embereket és vigaszt nyújt nekik?

ÍRÁSTUDÓ: Még ha csak ennyi lenne a bűne! De kiforgatja az Írás szavait és félrevezeti a népet. Ez nem elég nagy vétek?!

FARIZEUS: Van ennél súlyosabb is! A zsidó nép Királyának, Messiásának tartja magát! Először jól az ujjá köré csavarja a népet, aztán majd lecsapnak rá a rómaiak!

NIKODÉMUS: Mivel tudod ezt bizonyítani?

PAP: Ha burkoltan is, de ő maga állítja ezeket. Olyan kérdéseket kell tehát föltenni neki, amiknek a megválaszolásával saját magát ejti csapdába. Csak egy elszólás, és már vihetjük is a főpap elé.

NIKODÉMUS: Miféle kérdésekre gondoltok? Ti komolyan azt hiszitek, hogy nem lát át rajtatok? Meg se kell szólalnotok, és ő már azt is tudja, hogy mire gondoltatok.

FARIZEUS: Kedves Nikodémus! Ennyire megszárdított téged ez az ember? Némi ravaszsággal azért mi is rendelkezünk. Hát, azokat a kérdéseket csavarosan is fel lehet tenni.

PAP: Például megkérdezhetnénk tőle, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak. Na, erre feleljen meg!

ÍRÁSTUDÓ: Kérhetnénk tőle égi jeleket is. Ha valóban Isten áll mögötte, nem hagyhatja cserben küldöttét.

FARIZEUS: Nem is rossz ötlet. Hát akkor megvan a következő időszakra a feladatunk és be is fejezhetnénk a mai megbeszélésünket. Ne felejtsetek el, hogy az ügy nem halasztható tovább. A legfontosabb, hogy megfelelő bizonyítékokat gyűjtsünk össze.

KAR: Kihez igazodtok, ti keményszívűek?

Nem szól már bennetek a lélek hangja.

PASSIÓZENE

II. jelenet

RENDEZŐ: Következik a Getszemáni-jelenet. Péter, Jakab és János — ti itt virrasszatok. Jézus, te ott térdepelj le, és próbáld meg saját szavaiddal elmondani azt, amit érzel.

KAR: Jézus, ne félj!

I.: Veled vagyunk ebben a nehéz órában!

II.: Bátorság!

III.: Kitartás!

KAR: Jézus, ne félj!

JÉZUS: Atyám! Idáig olyan biztos voltam magamban. A Te erőd segítségével tanítottam és gyógyítottam. Mindent úgy tettem, ahogyan azt elvártad tőlem. Most nagyon félek. Érzem, hogy evilág hatalomgyakorlói eltipornak engem. Nem is annyira a fizikai fájdalomtól félek, hanem attól, hogy teljesen kiszolgáltatott leszek. Azt tesznek majd velem, amit csak akarnak. Mit is mondhaték nekik? Lásd be, hogy küldetésem felénk reménytelen. Bár csak ne jött volna el ez a nehéz óra! „Abba, ha lehetséges, távozzék el tőlem mégis a szenvedés e pohara! De nem úgy fogok cselekedni, ahogyan én akarom, hanem ahogyan te akard!”

(Simon Péter, Jakab és János ásitóznak és közben beszélgetnek.)

JAKAB: Ennyire szomorúnak és megtörtnek még nem is láttam a Mesterünket.

JÁNOS: Az utóbbi napok eseményei nagyon felzaklatták őt. Valami súlyos dolog van készülődőben. Én nagyon félek.

SIMON PÉTER: Azért hívtok ide bennünket, hogy mellette legyünk, ha valami baj történne vele. Én megvédem őt! Nézzétek, itt van nálam ez a tőr. (Előveszi a tőrt.)

JAKAB: Minden megtörténhet, hiszen Kaifás emberei keresik őt, bármikor letartóztathatják.

JÁNOS: Én mondom nektek, jobb lenne még most elmenekülnünk. Elmehetnénk Betániába, ott nagyobb biztonságban lennénk.

JAKAB: Így igaz, előzzük meg a bajt. Ha Jézust elfogják, úgymint vége az egésznek. Visszamehetünk halásznak és folytathatjuk ott, ahol abba hagytuk.

SIMON PÉTER: (felháborodva) Ennyire nem érdekel benneteket Jézus sorsa? Higgyétek el, én sem értem mindig őt, de ilyen jó barátom még nem volt. Vele kell maradnom, bármi is történjen. Ti is jobban tennétek, ha nyugton maradtátok.

JÁNOS: Na jó, várjuk ki a végét. Én mindenesetre már nagyon álmos vagyok és alszom egy kicsit.

JAKAB: Ami azt illeti, én is álmos vagyok. Időnként rámfér egy kis pihenés.

SIMON PÉTER: Milyen sokáig imádkozik a Mester. Csend van és nyugalom. Néhány percre én is behunyom a szememet.

(Mindhárman alszanak.)

PASSIÓZENE

(Jézus fölkel és az alvó tanítványok felé közeledik.)

KAR: Miért kell egyedül küzdened?

Hol vannak a barátaid?

(Jézus ébresztgeti Simon Pétert.)

JÉZUS: Simon Péter, elaludtál? Egy órát sem tudtál virrasztani velem?

(Közben jön Judás, mögötte a Százados és a két Katona.)

JÚDÁS: Köszöntelek, Mesterem! (Megrendülve átöleli Jézust.)

JÉZUS: Júdás, te itt vagy?

JÚDÁS: Nagy gaztettet követtem el ellened. Hidd el, én ezt nem így gondoltam. Még pénzt is adtak érted, pedig nem kértem. (Elhajítja a pénzt.) Bár csak segítene most rajtad a te Istened! Miért voltál olyan jó hozzám? (fájdalmasan) Elárultalak, elárultalak.

JÉZUS: Nagyon fáj, hogy ezt tetted, Júdás. Miattam azonban ne aggódj, én már felkészültem minden lehetőségre. Atyám mellettem lesz a legnehezebb órában is. Imádko-

zom érted, hogy visszatalálj az elveszett ösvényre, amely Atyánk Házához vezet.

JÚDÁS: *(Eltakarja az arcát és fájdalmasan nyögi)* Mit tettem, jaj, mit tettem!

JÉZUS: Júdás, valamit még mondanom kell neked, mielőtt elvisznek innen: tudd meg, most is ugyanúgy szeretlek, mint eddig, és imádkozom érted.

(A katonák elvezetik Jézust.)

KAR: Júdás, még nem késő hogy megváltozz!
Szeret téged a Mestered!

PASSIÓZENE

III. jelenet

RENDEZŐ: Pilátus és Kaifás — még egyszer beszéljétek át azt, hogyan viszonyultok Jézushoz.

KAIFÁS: Azért kerestelek fel még az éjszaka, mert haszthatatlan ez a Jézus-ügy.

PILÁTUS: Nem értem, miért csináltok ekkora felhajtást ebből. Tudod jól, Róma nem nézi jó szemmel, ha itt bármi botrány is történik.

KAIFÁS: Hát pontosan ezt a botrányt szeretném elkerülni. Ha nem találunk ki valami elfogadható megoldást, akár az-állásom is ugrik. *(kezét tördeli)* Szörnyen kellemetlen.

PILÁTUS: Ráadásul itt van a nyakunkon ez a ti nagy ünnepetek, ez a pászkahét. Mégcsak az kéne, hogy itt valami lázadás üssön ki.

KAIFÁS: Most mondd meg, hogy mit tegyek?!

PILÁTUS: Mit tudom én, találj ki valamit. A lényeg az, hogy elhallgattasd. Tegyéél neki valami csábító ajánlatot, vagy zárd börtönbe — vagy tégy bármit.

KAIFÁS: Hát, az nem olyan egyszerű! Tudod, hogy mennyi követője van! Teljesen megszedítette ezeket a szerencsétlen galileai embereket. Valami különleges istenük van, akinek a segítségével át akarják venni tőlünk a hatalmat. Kidolgozott tervük van rá.

PILÁTUS: Ha a vezért elhallgattatod, a többiek megfutamodnak. *(töpreng)* Hogy ti milyen fanatikusak vagytok!

KAIFÁS: Uralkodásom óta eddig minden olyan simán ment. Ez a kiválasztott nép nem sok vizet zavar, ha hagyjuk, hogy vallásának éljen. Miért éppen most készül kitörni ez a botrány?

PILÁTUS: Engem nem érdekelnek a vallási ügyeitek. Oldjátok meg magatok. Én csak rendet akarok!

KAIFÁS: *(alattomosan)* Mi lenne, ha valami olyan vádat találnánk ki, ami már a te hatáskörödbe tartozik? Csinaljunk belőle politikai ügyet. Ha jól belegondolsz, ez lenne a legcélszerűbb. Neked jogodban áll a legsúlyosabb ítélet meghozatala is.

PILÁTUS: Hát, persze! És Róma ránk figyel majd! *(gondolkozik)* De tudod mit, küldd csak ide ezt a Jézust. Én majd a népre bízom a döntést. Miért ne tehetne igazságot a nép? Esetleg választhatnak egy börtönben ülő bűnöző, vagy Jézus szabadon bocsátása között. Én mindenesetre mosom kezeimet.

(Mégmártja kezét a vízben. Mindketten leülnek.)

KAR: Nagy a ti vétkeitek!

Nincs, aki segíthetne rajtatok!

PASSIÓZENE

IV. jelenet

RENDEZŐ: A következő jelenethez készüljenek elő Mária és Mária Magdolna. A három tanítvány futva érkezik meg.

SIMON PÉTER: Nagy baj történt, asszonyok! Elfogták Mesterünket, és semmit sem tehattünk érte.

MÁRIA: Mondjátok el, hogyan történt?

JÁNOS: Mostanában minden este az Olajfák hegyére ment imádkozni. Így történt ez ma is. A többiek a Getszemáni majorban maradtak, hármunkat arra kért, hogy tovább kövessük őt és virrasszunk vele. Láttuk az arcán, hogy nagyon fél.

JAKAB: Fáradtak voltunk és míg ő imádkozott, mi csak-hamar elaludtunk.

MÁRIA MAGDOLNA: Hát így vigyáztatok rá!? Szenvedett, és ti magára hagyátok! Ó, bárcsak ott lehettem volna!

SIMON PÉTER: Arra ébredtem, hogy a nevemen szólít: Simon, elaludtál? Mennyire szégyelltem magamat, én, aki megígértem neki, hogy börtönbe, sőt halálba is megyek érte!

MÁRIA: És aztán mi történt, mondjátok már!

JÁNOS: Júdás érkezett meg, szorosan átölelték egymást és néhány mondatot váltottak. Júdás nagyon szenvedett, Jézus pedig vizsgalta őt.

JAKAB: Egy pénzeszsák is volt nála; valami szörnyű gaztettet követhetett el.

SIMON PÉTER: Azt mondta Mesterünk az utolsó vacsorán, hogy valaki elárulja őt.

MÁRIA: Júdás az áruló?

MÁRIA MAGDOLNA: *(maga elé)* Júdás, hogy tehetted ezt?

JÁNOS: Aztán jöttek a katonák és letartóztatták.

JAKAB: Mi pedig szaladtunk, ahogy a lábunk bírta. Milyen szerencse, hogy még el tudtunk menekülni!

SIMON PÉTER: Én megpróbáltam megvédeni őt, de ráparancsolt, hogy tegyem el a törömet.

MÁRIA: Hát már nem emlékszel arra, hogy mit tanított az erőszakról?

SIMON PÉTER: Nagyon is emlékszem. Azt mondta, hogy „ne szállj szembe a gonosszal, hanem ha megütik jobb arcodat, fordítsd oda a másikat is”. De ebben a helyzetben nem volt más választásom. Ezzel akartam bizonyítani, hogy megvédem őt.

JÁNOS: Én azt ajánlom, meneküljünk innen, amíg nem késő.

JAKAB: Igazad van, valami biztonságos helyet kell keresnünk, amíg lecsendesedik ez az ügy.

Weiden

SIMON PÉTER: (*gúnyosan, majd szomorúan*) Menjetez csak! Hát ennyit jelent nektek a velem való barátság és az a néhány év, amit együtt töltöttünk? Bajban van és egyből magára hagynátok? Mit értettek meg abból, amit tanított nekünk? Én utána megyek, hátha szüksége van rám.

KAR: Még ti sem értitek a Mestert!
Emlékezzetek mindig a szavaira!

PASSIÓZENE

V. jelenet

RENDEZŐ: (*Megfogja Jézus kezét.*) Miután elítéltek téged, gyere és indulj el a Golgotára vezető úton. Ez a két bűnöző kövessen téged.

I. LATOR: Milyen megtiszteltetés számomra, hogy egy ilyen különleges ember társaságában tölthetem el életem utolsó néhány percét. És ez a díszkíséret! (*A nézők felé mutat.*)

JÉZUS: Nézzétek az arcukat! Vannak, akik kíváncsiságból jöttek el, sokan csodára várnak, az asszonyok sírnak és jajgatnak, néhányuk szemében pedig iszonyú félelmet látok.

II. LATOR: Mondd, te jó ember, egy kicsit sem félsz? Vagy ilyen jól tudod palástolni érzelmeidet?

JÉZUS: Az én erőm kevés lenne ahhoz, hogy elviseljem az előttem álló szenvedést, de Atyám szeretete velem van és erőt ad nekem.

I. LATOR: Jó neked, hogy van egy ilyen Atyád. Mi ketten, a társammal együtt, nemsokára a biztos karhozatra jutunk. De tudod mit, nincs mit megbánnom. Egész eddigi életemben azt tettem, amit jónak láttam. Nem parancsolt nekem senki; öltem, csaltam, hazudtam és raboltam — teljes életet éltem.

JÉZUS: Van ennél sokkal szebb élet is — Isten szeretetében élni.

II. LATOR: Na, és mit hiszel? Ez a te jószágos Istened mit gondol most rólunk, bűnösökről? (*lemondóan*) Bár mit számít most már mindez. Csak azért kérdezem, mert ha beszélgetünk, akkor gyorsabban telik az idő.

JÉZUS: Elhiszitek, hogy benneteket is szeret és fontosak vagytok a számára?

I. LATOR: Te aztán érted a módját annak, hogyan vigasztald a halálra ítélteteket!

II. LATOR: Van egy ötletem. Körülbelül negyed óránk van még ahhoz, hogy elérjünk a Koponyák hegyére. Ha ez idő alatt meggyőzől bennünket arról, hogy ez az Isten minket is szeret, akkor a te hitedre térek még erre a néhány percre.

JÉZUS: Barátaim! Tudjátok, hogy azok az emberek, akik halálra ítélték bennünket, nagyobb vétkesek, mint ti?

I. LATOR: Ezt jó hallani a fülemnek, de mit változtat ez azon a tényen, hogy mi vagyunk az elítéltek?

JÉZUS: Van egy nagy különbség. Nekik hiába van jó fülük, mégsem akarják meghallani az igaz beszédet. Ti pedig, mióta elindultunk, azóta szívjátok magatokba a baráti szót.

II. LATOR: Mindez azért van, mert te ilyen jó vagy hozzánk. Tudod, egyfolytában azon gondolkozom, hogy milyen vád alapján ítélték el téged. Nem úgy nézel ki, mint mi, akik nagy gáztettet követtünk el.

JÉZUS: Én csak a helyes gondolkodásra tanítottam az embereket és gyógyítottam a betegeket. Ez minden vétkem.

I. LATOR: Ezért még nem ítélnék el senkit; valami mást is tehettél.

JÉZUS: Barátokat gyűjtöttem magam köré. Még vámos és utcanő is volt közöttük. Miután megváltoztatták gondol-

kodásukat és megbánták vétkeiket, követőim lettek.

II. LATOR: Kezd nagyon érdekelni az, amiket mondasz. Azt állítod, hogy ilyen bűnösök, mint mi vagyunk, jó útra tértek és a barátaid lettek?

JÉZUS: Így van.

I. LATOR: De mitől változott meg az életük, mit mondtál nekik?

JÉZUS: Csak annyit, amennyit nektek is elmondtam már, hogy az Atya mindenkit egyformán szeret; bűnösöket és igazakat egyaránt.

II. LATOR: Bennünket is?

JÉZUS: Hidd el, ha mondom.

I. LATOR: Annyira szeretnék még tovább hallgatni téged! Istenem, adj még egy kis időt nekünk!

JÉZUS: Nincs szükségünk már több időre, nektek ennyi is elég volt ahhoz, hogy megváltozzatok.

II. LATOR: Megérkeztünk. Te győztél.

JÉZUS: Örüljétek, mert nemsokára Atyám Házában találkozunk újra.

(*Középen Jézus, jobb és bal oldalán a két lator. Becsukják a szemüket és így hallgatják végig a keresztfeszítés zenéjét.*)

PASSIÓZENE

(*A Golgotáról hazafelé menet Mária és Mária Magdolna egymásba karolnak.*)

MÁRIA: Sokáig én sem értettem a fiamat. Meg akartam tartani magamnak, óvni, védeni szerettem volna, de elvesztettem őt. Miután lélekben elengedtem, akkor történt meg bennem a változás. Milyen büszke is vagyok rá! Úgy érzem, én is a tanítványa vagyok. Általa rátaláltam arra az Istenre, aki a Szeretetet.

MÁRIA MAGDOLNA: A te fiad új életet adott nekem is. Megtanított arra, hogy bármilyen nagy is a vétkem, soha nem késő megbánni azt. Bátorságot, erőt adott nekem, hogy szakítsak a múltammal. Ő megértette, hogy miért pazaroltam rá azt a drága olajat, amivel megkentem a testét. Most már bennem is kitörölhetetlenül él a Szeretet Istene.

PASSIÓZENE

Utójáték

RENDEZŐ: Még egy fontos kérdést kell megbeszelnünk.

KAR: Ki a bűnös köztetek?
Kit terhel a felelősség?

Judás: (*idegesen felpattan*) Én? Nekem ez állampolgári kötelességem volt. (*szomorúan*) Habár tudom, nagy az én vétkem.

KAIFÁS: (*cinikusán*) Ugye nem gondoljátok komolyan, hogy én vagyok a bűnös? Én az ügyet átadtam Pilátusnak, ő döntött.

PILÁTUS: Ezt jól a nyakamba varrtátok, de tudjátok meg, a döntést nem én hoztam, hanem a nép. Aztán a többit már a Századosra bízta. (*nyugtalanul*) Hol van a Százados?

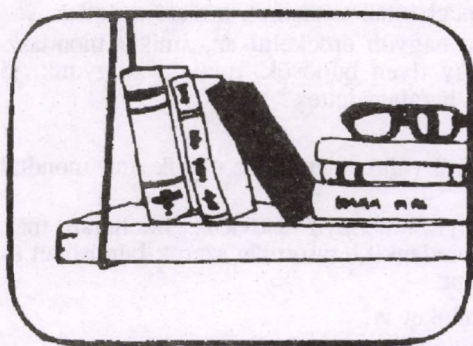
SZÁZADOS: Nem én követtem el a bűnt, én mindent a katonákra bízta. Őket terheli a felelősség!

KATONA: (*félénken*) Igaz, hogy én verem be a szöveget, de mindezt parancsra tettem. Ártatlan vagyok.

KAR: A kérdés mindenkihez szól!
Mindenki nézzen magába!

(*Rövid csend után megszólal a zene és mindenki visszaváltózik a saját ruhájába, majd elindulnak a bejárat felé.*)

Gábeli Éva

Wilhelm Haller

Az üdvözítő alternatíva

Jézusi etika a gazdaságban és a politikában

Előszó

Lényegében két ok indított ennek a könyvnek a megírására.

Az első az ismerethiány a népgazdaság leghétköznapiabb dolgaiban, ami az „igazságosság, béke és a teremtés megőrzése” zsinati folyamat témáinak megvitatásakor mindig újra nyilvánvalóvá lesz. Megdöbbentő módon a szakértelemnek ez a hiánya nemcsak azoknál látható, akik szakirányú közgazdasági képzést nem kaptak, hanem maguknál a közgazdászoknál és a gazdasággal foglalkozóknál is, mert nem látnak tovább a tényér szélénél és nem veszik észre, hogy üzemgazdaságilag helyes döntések összgazdasági, sőt akár világgazdasági szinten rendkívül károsak lehetnek. Korunk tapasztalata végérvényesen megcáfolta Adam Smith liberális gazdaságtani alaptételét, mely szerint **az önzések summája közjóhoz vezet**. Az átlagember nincs abban a helyzetben, hogy átlátva a gazdaság tárgyi kényszereit, szakszerűen döntsön, a gazdasági szakembernek pedig törvényszerűen hiányzik hozzá az ereje és bátorsága, mert e döntésekkel kiváltságait és gyakran egzisztenciáját kockáztatja.

Vállalkozásom másik oka az a hosszú, fáradtságos tanulási folyamatban szerzett felismerés, hogy **a zsidó-keresztény hagyomány** mind az egyén, mind a társadalom és az összes népek számára **teljesen ismeretlen**, mert évszázadok óta elhanyagolt útját tartalmazza az üdvösségnek, mégpedig az üdvösséget nemcsak vallási, hanem politikai értelemben is véve. Igen, Jézusnak a hívők számára teljesen magától értődő messiási mivolta csak **királyi-politikai** és főpapi-vallási **dimenzióinak** együttesében nyeri el teljes jelentőségét. Az előbbi a történelem folyamán mindig a rövidebbet húzta, sőt gyakran le is tagadják azt, pedig közelebről vizsgálva egyértelmű, hogy **Jézus a zsidó hagyományra építkezve a politikai munka és tevékenység önálló útját járta, miközben tudatosan lemondott a hatalomról, az uralkodásról és az erőszakról.**

Amikor Jézus jelentőségének és Isten népének az irodalmával kezdtem foglalkozni, persze közben teológusokkal beszélgetve, megdöbbentett és megijesztett az a felfedezés, hogy az Isten népe fogalmat mindnyájan az egyház számára igényelték. Ennek össztársadalmi és alternatív társadalmi tartalma idegen volt tőlük. Eligazodásomat Bonhoeffer, Buber, Schonfield, majd végül a Lohfink testvérek segítették. Mély meggyőződésemmé vált, hogy a politika jézusi útja és megvalósításának kísérlete Isten népe által döntő jelentőségű az emberiség jövője számára, s hogy **ez az ügy csak közösségi bázismunkával valósítható meg, erőszakmentes formában, mivel a római-imperialisztikus politikának lényegében befellegzett.**

Munkanélküliség, aminek nincs vége

1978-ban jelent meg Eduard Pestel akkori tudományügyi miniszter ún. „német modell”-je, mely lényegében a Római Klub világmodelljét alkalmazta az NSzK-ra, annak gazdaságára. A modell a nyolcvanas évekre 2,5 millió munkanélkülit jósolt, s felhívta a figyelmet a szükséges intézkedésekre. A Német Gazdasági Intézet hasonló vizsgálatok alapján 3 millió munkanélkülit jósolt, de az intézkedések elmaradtak: a kormányzó pártok, a munkaadók, a szakszervezetek és az egyházak csak szövegeltek.

A nehézség megértéséhez azt kell tudni, hogy társadalmunkban a mindenkori évi termelési növekmény áll rendelkezésre az elosztás alapjaként. Ezért a költségfüggetlenség elvének megsértését és a gazdaság teherbíróképességének csökkentését elkerülendő a növekedés problémájának megoldására csak két út lehetséges: **több bér azonos munkaidő mellett, vagy változatlan bér csökkentett munkaidő mellett.** Az utóbbi módszer szolidaritást jelent a munkanélküliekkel és ha a munkaidőrovidítés megfelel a termelékenység-növekedés mértékének, akkor nulla mértékű gazdasági növekedés mellett a foglalkoztatottak száma állandó marad. **A bérek növelése viszont éppen az ellenkezőt jelenti;** vagyis ha a termelékenység növekedése nagyobb, mint a gazdaság növekedése, ez a foglalkoztatottak számának csökkenéséhez vezet. De hogyan lehetnek a szakszervezetek hitelesen szolidárisak a munkanélküliekkel, ha a munkásmozgalmak nem éltek túl a háború utáni jóléthullámot, a munkás kispolgárrá züllött vagy részvényessé lépett elő, és **a szakszervezetek következetesen a munkaadók érdekeit képviselik?** Ugyanakkor az 1955. és 1985. közötti 30 év alatt a technikai és szervezési haladás azt eredményezte, hogy **a termelési és szolgáltatási érték megkétszereződött, a ráfordított munkaidő viszont kétharmadára csökkent.** És ki állítaná, hogy ez a folyamat megállt? Nemcsak a gazdaságban nem állt meg, hanem az egyházakban is ugyanez zajlik, ott is **létszámcsökkentéssel igyekeznek a megmaradó alkalmazottak jövedelmét növelni,** s ez a csökkentés a Német Evangélikus Egyházban évi 2%, tehát felvethető a kérdés, mikorra jut ez a nemzeti egyház oda, hogy már csak püspöke marad.

Az 1987. évi vizsgálatok a 2000. évre 4,5–5,0 millió munkanélkülit jeleztek előre úgy, hogy akkor még sejtelmük sem volt az NDK beolvadásából származó problémákról. Ez utóbbtól eltekintve az ipari országok fejlődését hosszú évek átlagában tekintve azt lehet megfigyelni, hogy **a szétosztott „kalács” felét munkaidőcsökkentésre, másik felét béremelésre használták fel.** Ez a folyamat a három nyolcas — munka, pihenés, szórakozás —, valamint az ötnapos munkahét elérésével megállt, s most már csak a béremelési követelések maradtak meg. Ez azt eredményezte, hogy a

„kalács” felosztásának aránya: **10% munkaidőcsökkentés, 90% béremelés**, ami szükségképp a munkahelyek számának csökkenését eredményezi. Másrészt **a bruttó és nettó bérek közötti olló folyamatos nyitása az összbertömeg vásárlóerejének csökkenését okozza**. Ezért nemcsak a munkanélküliség nem szűnik meg, hanem **a bér munka a társadalom teherhordó szamarává vált**.

A bér munka mint teherhordó számár

A szövetségi államok közül legeladósodottabb Saarland miniszterelnöke 1988-ban bejelentette, hogy az adósságok miatt a munkaadók nem képesek új munkahelyek létesítésével csökkenteni a munkanélküliséget, sőt a tarifamegállapodások béremeléseit csak a tervezett új munkahelyek törülése révén tudják teljesíteni. A bejelentés kapcsán kialakult vita nagy fogalomzavart mutat. Ha például egy munkaadó a magas bérek miatt panaszkodik, akkor tulajdonképpen a személyzeti költségekre gondol. A szakszervezetek képviselője viszont a bérek alacsonyágát kifogásolva a nettó bért érti ezen. Nem csoda, ha nem tudnak megegyezni.

A bérek mellékköltségei 1987. végén a bruttó bér 83%-át tették ki a következők szerint: a társadalombiztosítás munkaadói része 22,4%, fizetett ünnepek 5,3%, munkával le nem fedett bérkifizetések (végkielégítések, felmentések, stb.) 5,3%, balesetbiztosítás, anyavédelem 2,7%, szabadságmegváltás és szabadságpénz 20,6%, jutalmak és 13. havi fizetés 9,8%, üzemi öregségi ellátás 9,3%, továbbképzés 1,5%, egyéb többletköltségek 6,1%.

Hasonló vizsgálatok szerint **egy munkaóra ára átlagosan 32,67 DM**, ami Svájc után a második legmagasabb érték világviszonylatban. Ebből a **bruttóbér 17,70 DM**-mel a középmezőnyben, a **14,97 DM mellékköltség** azonban a magányos csúcsra helyezkedik el. Mivel a mellékköltségek a bruttó bér 83%-át teszik ki, és a bruttó bér és mellékköltségek összege adja a személyzeti költségeket, ezért az utóbbi 183%-a a bruttó bérnek. Az átlagos nettó bér a bruttó bér 60–80%-a között mozog, ami azt jelenti, hogy a személyzeti költségeknek (183%) mintegy harmadát teszi ki a nettó bér (60%). A számításból látható, hogy **a bérek után fizetendő adó és szociális kifizetések a bér munkát az idők folyamán egyre inkább túlterhelték, s ez kialakította az árnyék-gazdaságot, a fekete munkát, ami az informális, negyedik szektorhoz tartozik**. Ez főleg a munkaigényes ágazatokra áll. Én mint festő kifestem a barátom lakását, ő mint vízvezeték-szerelő megjavítja a csaptelepeimet: és adót, szociális juttatást, mellékköltséget egyikünk sem fizet.

A fekete munka ellen küzdő érdekcsoportok általában elfelejtik, hogy az egész ügy háttérben a bér munka terhére bekövetkező cserearányromlás áll. **Ha egy képzett szakmunkás bruttó 18 DM-et keres, ebből 12 DM nettó órábérére marad. Munkaadója azonban a mellékköltségek és a nyereség miatt a megrendelőnek a munkaigényes-ségtől függően 40–60 DM-et kénytelen felszámítani**. Legyen ez az összeg mondjuk 48 DM, így a cserearány 1:4-re adódik. És ezt nem látja be a szakmunkás; hogy miért kell neki négyszeres árat fizetnie hivatalosan, ha azt a szolgáltatást akarja igénybevenni, melyért maga csak egyszeres bért kap.

A nettó bér és a személyzeti költségek, tehát a cserearány folyamatos torzulása a tőkeigényes ágazatokban a fekete munkánál még súlyosabb következményekhez vezet a verseny eltorzítása folytán. Ugyanis a tőkés, fejlesztéseinek mérlegelésekor — embert vegyen fel, vagy gépet vásároljon — világos, hogy nem a nettó bérrel, hanem a személyzeti költséggel számol, vagyis az emberi munka hátrányára diszkriminál. S ennek a diszkriminálásnak emberromboló hatásai

mellett közismertek környezetromboló hatásai is az iparban és a mezőgazdaságban.

Az NSzK-ban a nem önálló munkával megkeresett, tehát **alkalmazotti jövedelem** a nettó összjövedelemnek 67,3%-át tette ki 1981-ben, s ez 56,9%-ra esett vissza 1987-ben. A 100%-hoz viszonyított eltérés, tehát 1981-ben 32,7%, 1987-ben 43,1% alkotja a vállalkozásból, illetve vagyonból származó jövedelemrészt. A számokból logikusan arra lehetne következtetni, hogy ebben az időszakban a nem önálló adóterhei csökkentek, az önállóké viszont növekedtek. E következtetés teljesen hibás. A bérek után fizetett adóösszeg 117 milliárd DM-ről 171 milliárd DM-re növekedett, míg a jövedelemadó 31 milliárdról 29 milliárdra csökkent. Ez minden kommentárt feleslegessé tesz.

Ha el akarjuk kerülni, hogy a bérből élők, illetve a bér munka mint keresőtevékenység helyzete tovább romoljék és még több ember kényszerüljön a munkanélküliség helyzetébe, akkor **változtatnunk kell a nettó és bruttó bérek, valamint a bérek és személyzeti költségek arányán**. Meg tudunk felelni ennek a kihívásnak?

Minden békát lenyelünk

1988-ban Sindelfingenben az IBM üzemi tanácsa 400 munkatárs vasárnapi munkáját engedélyezte és ugyanezt tette a Siemens már két évvel korábban, persze nagy viták közepette. Mindkét eset nyomasztóan hasonlít a következő történethez:

Az esős utcán két csavargó egy ugráló békával találkozik. Az egyik kérdezi a másiktól, mennyit fizetne neki, ha megenné a békát. A másik 5 DM-et kínál. Az első, legyőzve undorát, legyötri a békát, a másik fizet. Nemsokára újabb békával találkoznak, ami jó alkalom a második számára, hogy pénztér visszaszerezze. Az üzlet létrejön, a második is undorral lenyeli a békát. Tovább menve egyszercsak megáll és így szól az elsőhöz: „Micsoda hülyék vagyunk! Mindketten felfaltunk egy békát anélkül, hogy bármelyikünknek is több pénz lenne a zsebében, mint korábban” **A Siemens és az IBM valóban békanyelők csavargók**, amikor nyilvánvaló, hogy az alapkérdés pusztán gazdaságossági?

Bizony így van. **Radikális szabbat-nyugalmat** csak Izrael állama ismer, egyebütt csak bizonyos vallási csoportok, pl. az ortodox zsidók. Keresztény országokban az embert és állatot érintő halaszthatatlan szolgálatok mindig elvégezhetőek voltak. De a nagy cégek a selejttöbbletre, a berendezések kihasználására és a folyamatok leállításából-újraindításából származó többletköltségekre hivatkoznak. Nyilvánvaló, hogy **ugyanannak a berendezésnek háromműszakos kihasználtsága nagyobb gazdaságosságot eredményez, mint az egyműszakos**. De a békaszindróma mindig fennáll, mert a versenyben csak az első szoktak nyerni, s ha a békát mindenki lenyelte, ez az előny megszűnik.

A munkaidő növelésének irányában hat a technikai fejlődés, valamint a munkahelylétesítés beruházási költségeinek folyamatos emelkedése. 1960-ban átlagosan 19 700 DM-ből lehetett egy munkahelyet létesíteni, 1985-ben viszont ez már 181 000 DM-be került. A termelékenység növelését tehát betű szerint növekvő tőkeigénnyel kell megfizetni, aminek három súlyos következménye: munkanélküliség, a jövedelemforrások eltolódása a bér munkától a tőkevagyon felé, és a munkaadó által megkövetelt munkaidő növekedése.

Úgy tűnik, szerzészavágya kiölte az emberből a hétnapos bioritmus iránti érzéket, pedig az egysejtűek tartják magukat a hétnapos anyagcsereciklushoz. Ugyan **mikor éri el újra az ember az egysejtűek életritmusának szintjét, ha a bonni vezetők adómentességet biztosítanak az éjszakai és vasárnapi munkabérek számára?**

A munka újraelosztása

— reális lehetőség vagy utópia?

A munkanélküliség az NSzK legjobban előrejelzett válságproblémája, mégis: sem a vezetés, sem a közvélemény nem hajlandó tudomást venni róla, s úgy tekintik, mint a társadalom elkerülhetetlen betegségét. Valójában azonban nincs ok a reménytelenségre, csak ehhez a felelősöknek venniük kellene a bátorságot az igazsághoz és becsületességhez.

Első lépésként tudomásul kellene venni a póre tény, ami minden prognózisból kiderül: semmi remény arra, hogy a következő években a meglévő munkahelyek száma említésre méltó mértékben növekedjék. Ezért az illuzióktól mentes, teljes foglalkoztatottságra irányuló politikának azzal kell számolnia, hogy 2000-re 24 millió munkahelyet 28 millió munkavállaló között kell felosztani, azaz társadalmi átlagban 6 munkahelyen 7 dolgozót kell foglalkoztatni. Megoldhatatlan feladat? Nem, mert **már Mózes harmadik könyve beszél a nyugalom napjáról és a szabbatévéről** (3 Móz 23 és 25), minek alapján bevezethető a lépcsőzetes vagy gördülő munkarendszer, melyben a kereső tevékenységet folytatók mindig másik egyhetede minden évben szabbatévet ünnepel. Tehát az 1., 2., ...6. munkahelyen a hét dolgozó: A., B., ...G. az alábbiak szerint rendeződik el:

dolgozók	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	évek						
A	sz	1	1	1	1	1	1
B	1	sz	2	2	2	2	2
C	2	2	sz	3	3	3	3
D	3	3	3	sz	4	4	4
E	4	4	4	4	sz	5	5
F	5	5	5	5	5	sz	6
G	6	6	6	6	6	6	sz

Ezt a modellt 1987 óta a freiburgi érsekség civil pasztórációs előadói között az NSzK-ban elsőként megvalósították. A módszernek persze a számok és időegységek függvényében rengeteg alkalmazási változata lehetséges, és már Angliában is tettek lépéseket a szabbatév és gördülő munkarendszer törvényes bevezetésére.

Azokon a helyeken, ahol ez a módszer merevnek bizonyul, az időautonóm csoportok kialakítása segíthet, akik egymás között számolnak el csúsztatásaikkal, időtartozásaikkal és többlet munkaidejükkel.

Egyre több nagy cég — így pl. a Hewlett-Packard elektronikai és általában a fémipar — teszi lehetővé, hogy a szerződéshez képest teljesített többletmunkát szabadidővel honorálják; így tértek át a 40-ről a 37 órás munkahétre. Lehetővé teszik a rész munkaidős megállapodásokat, így pl. az angol nyelvterületen egy szabbatév összegyűjtése 90%-os jövedelemszerződés és teljes munkaidő mellett 9 évet vesz igénybe, 75%-os szerződés esetén 3 évet, vagyis az első esetben minden tizedik, a másodikban minden negyedik évben illeti meg a szerződőt a szerződött részjövdelem.

Az alapprobléma — hat munkahelyen hét embert foglalkoztatni — **megoldásának**

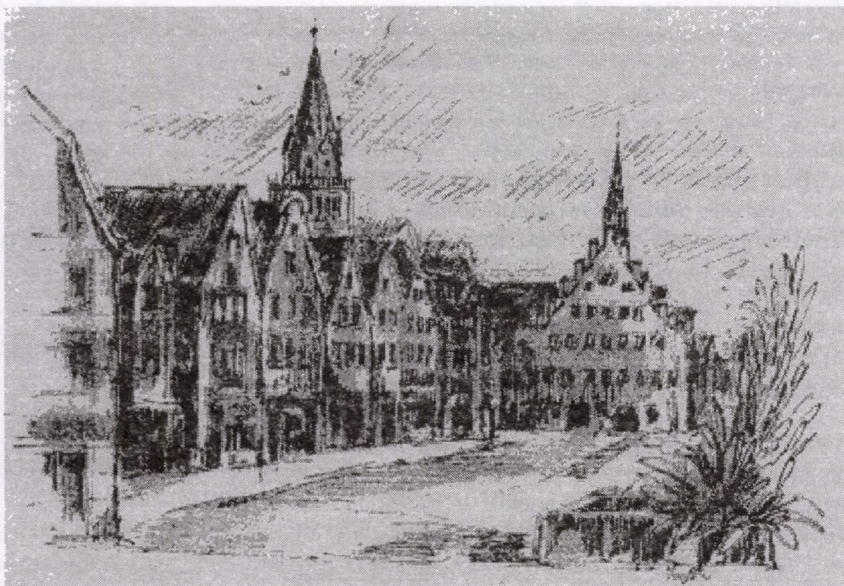
négy, együttesen is járható útja van: (1) kollektív munkaidőcsökkentés bértkiegyenlítő tarifaszervezéssel, (2) egyedi rész munkaidő-szerződések jövedelemcsökkenés mellett, (3) a túlórák leépítése, (4) terheléstől függő munkaidő bevezetése a bérpótlékok szabadidőre történő átszámításával. Ezek közül csak az első kíván szövetségi szintű szabályozást.

Világosan látható, hogy a felső vezetés kritikátlan kötődése a közszolgálat tarifapolitikájához a munkahelytulajdonosok jövedelmének tendenciózus növekedését és így a tényleges munkahelyek számának tendenciózus csökkenését eredményezi. A megoldást „fentről” remélni illúzió volna. Tisztában kell lennünk azzal, hogy **megoldást csak a bázonon lehet remélni**, azok között, akik hajlandók a szolidaritás új útjaira lépni. Nemcsak arról van szó, hogy a jó állással rendelkezők jövedelemnövekedését nyessük meg a kirekesztettek javára, hanem arról is, hogy a munkahellyel kapcsolatos *birtokló gondolkodásmódot, a nélkülözhetetlenségi tudatot legyőzzük magunkban*, szétválasszuk egymástól a munkaidőt és üzemidőt, feloldjuk a dolgozó és munkahely, a személy és funkció egységét, ami a több műszakban dolgozók, a mozdonyvezetők és pilóták számára régóta természetes.

A versenytársadalom válsága

A háború utáni gazdasági fejlődés világviszonylatban riasztó eredményeket mutat. Éppen az emberi igények kielégítése szorult háttérbe, ami minden gazdálkodásnak alapcélja, s helyette **a gazdasági növekedés, a nyereségmaximalás és a techikai haladás vált öncéllá**. Az a verseny, mely az „élni és élni hagyni” elv alapján a maga játékosságában teljesen egészséges volna, most elkeseredetté vált, és az ellenfél lételemzésétől sem riad vissza. A szabadpiac elvén alapuló versenytársadalom önpusztító vonásokat mutat, ami alól a keleti blokk sem kivétel a maga sajátos törvényeivel. A verseny éleződését a fölös kapacitások hozzák létre, melyek egyre nehezebben találnak felvevőképes piacra, s olyan teljesítmény nyomást hoznak létre, melynek csak egy különleges képességű, vékony elit tud megfelelni, de a csúcsteljesítményekre képtelen tömegek lemaradnak.

A munkaerőpiacon a teljesítményelit növekvő jövedelemre és kiváltságokra számíthat. Az alacsonyabb minőségű munka terén éles az aránytalanság a kereslet és kínálat

Neumarkt

között, és az árprés beláthatatlan. A csúcson lévő vállalkozóknak kelletténél több munkájuk van és sokat is keresnek, míg a **gyengébbek csődje növekszik**, a tönkrementek száma 1980-tól megduplázódott, és 1986-ban 19 000-rel rekordot ért el. A mezőgazdaság az ipari országokban támogatásokból vegetál. A világgpiaci kép is azt mutatja, hogy az utolsó két évtizedben az iparilag fejlett és gyengén fejlett országok exportaránya legalább 2:1 arányban romlott.

A csúcsteljesítők, valamint a közép és alsó mezőny — létezőket is érintő és egyre erősödő — szétválasztódása ellen a **politikuskok három stratégiát képzelnek el**. Az *első* a nemzetközi versenyképesség növelését célozza meg a technikai és szervezési haladás előmozdítása révén, tehát menekülés előre. Ezt teszi Kohl is, ami rövidtávon és egyes vállalkozók számára hozhat eredményt, de hosszútávon és összgazdaságilag a süllyedő hajó esete. A *második* a kisebb vállalkozások konszernbe tömörítésével igyekszik nagyobb versenymentes tartományokat létrehozni, a *harmadik* pedig a természeténél fogva versenymentes termelési és szolgáltatási területeket keresi, például a fegyverkezést.

A *történelem iróniája*, hogy pontosan ez utóbbi iparág áll kívül minden versenyen, mely leginkább a szembenállás, a rivalizálás és az ellenségeskedés elvéből él. Az állam mint üzleti partner biztonsági okokból eleve korlátozza a versenyt, kírja az új fegyverek és fegyverrendszerek kifejlesztését és termelését, melyhez a koncepciót és a kötelezettségeket az ajánlattevő adja meg (ugyan ki más is tenné?), aztán kifizeti a fejlesztési és előállítási költségeket akkor is, ha azok messze túllépi az előirányzatokat. De hát itt a „nemzetbiztonság” forog kockán, amiért semmilyen ár sem magas.

Hogyan is lehetne visszafogni a verseny éleződését, amikor az mélyen bevésődött viselkedésmintákon alapul, és mindenki tudja, hogy az önzés ezidáig gyakorolt elmélyítése, valamint az ellenségek és bűnbakok létrehozása és ápolása képezi a technikai-gazdasági fejlődés fő hajtórugóját? Zsákutcába vezetett az egész.

Ludwig Erhard, a német gazdasági csoda létrehozója állandóan ezt visszhangozta: „**mértéket tartani?**”. Nobutane Kiuchi, a tokiói világgazdasági intézet igazgatója szerint a szabadságon alapuló gazdasági rend csak akkor lesz életképes, ha a verseny mérséklésének útjára lép, vagyis a fejlett ipari országok az életfontosságú import mértékére csökkentik exportjuk mértékét, illetve elismerik az egyenlőtlenség tényét, azaz tekintettel lesznek a gyengébb fél létfontosságú érdekeire. Mi ezt a Hegyibeszédből ismerjük: „Amit szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük” (Mt 7,12). *Mivel azonban a közgazdász és szociológus Max Weber az etikát felelősség- és érzületetikára hasította szét, a jézusi etikát a magánéletre korlátozhatjuk, és semmi erkölcsi és lelkiismereti problémát nem jelent számunkra, ha a gazdaságban veszett kutyákként viselkedünk!*

Itt is az ember átalakításáról van szó, tehát csak a bázisról lehet indulni, mégpedig a három legégetőbb területen. A *munkaerőpiacon* el kell kezdeni a munkaerő újraelosztását. A *mezőgazdaságban* saját pénzeszközeink ráfordításával vállalni kell a természettel összhangban lévő állattenyésztés és növénytermelés többletköltségeit, és le kell győznünk a legolcsóbb árak „Aldi-mentalitásának” környezetromboló csábítását (Aldi = áruházkonzern, ahol szűkebb választékban élelmiszerek és háztartási cikkek a legolcsóbban kaphatók). *Ki kell nyújtani kezünket a harmadik világ felé*, és nemzetközi konszernnek segítségével azok importigényét a második világból kell kielégíteni, ők pedig ne dollárral, hanem áruval fizessenek.

Gazdasági üdvösségelméletek

A gazdasági verseny éleződésének magyarázatára elméletek is születtek, mégpedig abból a reményből, hogy ez a lóhalálalig fokozódó rohanás egyszer csak céljához ér. A különböző elméletek **két alapgondolatra vezethetők vissza**. Az egyik a *Kondratyev-féle*: a gazdasági fellendülések és hanyatlások hosszú ciklusú hullámelmélete, a másik a *háromszektor-elmélet*, mely a különböző termelési és foglalkozási szektorok gazdasági súlyának áthelyeződésével foglalkozik.

E század húszas éveiben fogalmazta meg elméletét az orosz **Kondratyev**, s e szerint a gazdasági fejlődés 40–60 éves ciklusidővel hullámmozgásszerűen lendül fel és hanyatlik. Elméletének ezt az első felét ragyogóan igazolta az 1929-ben kitört gazdasági világválság, valamint a múlt század harmincas és nyolcvanas éveiben megmutatkozó hullámvölgyek. Az elmélet második fele azonban, mely szerint a fellendülést mindig valaminő alapkutatói újításnak az ipari elterjedése hozza meg — a múlt század első felében a vasútépítés, második felében az elektrotechnika és a nehézipar —, századunkban már nem igazolódott, mert a fellendülést a háborús készülődés, majd a károk helyreállítása hozta meg. A jelen válság megoldására is **hiába keresünk technikai üdvözítést**, mert — bár éppen elég alapújítás terjed el világszerte —, a munkanélküliséget és szegénységet egyikük sem magyarázza és oldja meg.

Mélyebbre ásva — a 3 Móz 25,8–22-ből kiderül, hogy a zsidók ismerték a hosszú ciklust, pedig akkor ipari korszakról nem is beszélhetünk, Kondratyev csak újra felfedezte azt. A zsidók viszont tudták, hogy szellemi-társadalmi kezdeményezés hozza meg a fellendülést, és ez magyarázza a harmincas évek fellendülését is, noha az a legrosszabb fajtából indult: a náciizmus, a fasizmus mobilizálta a társadalmakat, a többiek pedig erre reagáltak. De a zsidók azt is tudták, hogy az **Úr kegyelmének** esztendeje a gazdasági-társadalmi újakezdet, az adósságelengedés, a földvisszaadás, a rabszolgafelszabadítás, tehát a felgyülemlett igazságtalanságok helyrehozásán túlmenően a **befelédordulás**, a belső megtérés, az emberlét mélyebb értelme kutatásának esztendeje is.

Valószínűleg nem véletlen, hogy Lk 4 szerint Jézus Názáretben Iz 61 felolvasásával kezdi meg nyilvános működését, s ez érdekes módon a század harmincas éveire esik, tehát előttünk van az az elfelejtett ciklikusság, amit Kondratyev újra felfedezett. E folytonosságnak arra kellene indítania bennünket, hogy abba beleilleszkedjünk és megtegyük a magunkét: „elengedjük az adósságokat, szabadon bocsássuk a foglyokat”.

A **háromszektor-elmélet** pedig azon a nyilvánvaló tényen alapul, hogy az iparosodás kezdete óta a termelési és foglalkozási területek-szektorok jelentősége drámaian megváltozott. Az első szektor a mezőgazdaság, a második az ipar, a harmadik a szolgáltatás. A szövetségi statisztikák szerint a létszámhelyzet így alakult (milliókban):

	1.szektor	2.szektor	3.szektor
1950	5,0 (25%)		
1960	3,5 (14%)	10,2 (39%)	12,5 (48%)
1970	2,3 (8%)	10,0 (38%)	14,4 (54%)
1980	1,5 (6%)	8,3 (32%)	16,0 (62%)
az egyenleg	-3,5	-1,9	+3,5

A hiány a vizsgált kiindulási pontokhoz viszonyítva 3,5 millió, ill. 1,9 millió munkahely.

A puszták számok tehát bizonyítják az áthelyeződés tényét, de azt is, hogy a történelmileg későbbi szektor nem képes pótolni a korábbi szektorban keletkezett munkahelyhiányt. Vagyis a kommunikációs és információs technológia mint gazdasági remény — ez volna a *negyedik szektor* — szap-panbuborékként elpukkadt.

Mélyebbre ásva azonban észre kell vennünk, hogy a szolgáltatási szektor a társadalom növekvő munkamegosztásából él, ami vég nélkül nem folytatható, mert a szakmátsással párhuzamosan a költségek elképesztő arányban emelkednek. A család nemcsak anyagi kockázatnak kitett közösség, hanem mindenekelőtt társadalmi szolgáltatásokat hordoz, s ezért a család felbomlása katasztrófális hatással jár a társadalomra pénzügyi tekintetben is, de főleg szociális és pszichikai területen. **Itt sem marad tehát más megoldás, mint a belső megtérés.** A munkaujrafelosztás szociális problémája megoldásának még csak az elején járunk. Ezen az úton a döntő lépések „szolgáltatást” feltételeznek, tehát azt a készséget, hogy *egy másnak szolgáljunk*. Ilyen egyszerű ez és ilyen nehéz.

Pénz és kamat

„Az Ige testté lett és itt élt közöttünk...” A János-evangélium ezen állítása a keresztény hit egyik alapvető kijelentése, de rendre megfedekezünk arról, hogy képletesen az emberi élet egyik legalapvetőbb folyamatát írja le, mégpedig a szellem világából származó eszmék megtestesülését, anyagi megjelenítését. Aki részese volt ilyen folyamatnak — akár ipari termék létrehozásának, vagy tervek megvalósításának nevezzük is azt —, annak számára nem alaptalan az alkotóképességet az ember „isten” adományának nevezni. Arról azonban már megfedekezünk, hogy e folyamatokban döntő szerepet játszik a pénz. A hitelezőnek el kell tartania a mérnököt addig, amíg késztermékének hozadéka lehetővé nem teszi a hitel visszafizetését. Ez pedig áll a fogkefegyártástól a gyermeknevelés szülői költségeiig. E tény viszont azt jelenti, hogy létfenntartó szerepéből következően végső fokon a pénz határozza meg, hogy a rombolás, gyűlölet és bírvágy, vagy pedig az igazságosság és könyörület, azaz a szeretet igéi testessülnek-e meg. **A pénz tehát a munka gyümölcseiből lepárolt tárolt energia.** A felhasználás módjáért pedig a birtoklója a felelős.

Ezt az egyszerű tényt éppen az egyházak nem veszik figyelembe, miközben az evangéliumról prédikálva óriási

vagyoikat pénzügyi szakemberek (szolgáltatási szektor!) kezelésére bízzák, akik a legnagyobb hozadék és biztonság érdekében nem nézik, hogy fegyverüzletbe vagy őserdők letarolásába fektetik-e be azt. A bankok jótékonyan elfödik a pénzmozgások útjait, s szolgáltatják az egyházak számára szükséges alibit, de *az egyházak ettől függetlenül a világ igazságtalanságainak bűnrészeséivé válnak.* Amíg pénzeszközünket hozadék- és biztonságérdekelt módon a pénzügyi intézményeknél fektetjük be, építő módon prédikálunk, de romboló módon cselekszünk. Cselekedeteink pedig hitünk megtestesülései, s ilyen esetben ezek ellentmondanak egymásnak: a mammon közelebb áll hozzánk, mint Isten. Ezt világosan ki kell mondani, hiszen kölcsöneinkkel magunk döntünk arról, hogy jó vagy rossz testesül-e meg a világban.

A világszerte tapasztalható eladósodási válság, mely már nemcsak az iparilag gyengén fejlett országokat, hanem az iparilag fejlettek közügyeit is érinti, **felveti a kamat és kamatos kamat jogosságának kérdését.** A kamatos kamat egész pénzgazdálkodásunk alapja, de mivel törvénytörést a legmeredekebben a végtelenbe emelkedő exponenciális függvény írja le, **szükségképp katasztrófához vezet,** mert a leggyorsabban eredményezi a gazdagok túlgazdagodását a szegények elnyomódásának terhére. Kamatos kamatot ugyanis csak az tud felszámítani, akinek a kamatra létszükségletei kielégítéséhez nincs szüksége, s így a kamatot tőkésíteni, azaz kamathozóvá tudja tenni. Néhány jellemző adat: 2%-os kamatláb esetén a tőke 35 évenként, a szokásos 8%-os kamatláb esetén 9 évenként duplázza meg önmagát, és az utóbbi esetben az első duplázódás után már csak 5,3, majd ezután 3,7 év szükséges ahhoz, hogy a tőke meghozza önmagát. Ennek szörnyű következménye, hogy *a tőkéből származó jövedelmek gyorsabban növekednek, mint az egyedül valós értéket létrehozó emberi munkából származók, tehát az utóbbiból élők szükségképp elnyomódnak.* Ezért ítélte el az egyház a középkorig és még Luther is a kamatot, és számították a kamatra kölcsönző pénzembert a prostituáltak közé, a társadalom peremrétegéhez. A tőke exponenciális növekedése a bérből élők elnyomódásával *a vásárlóerőt fojtja meg, ami a gazdasági élet elegendhetlen összetevője, vagyis a pénz elveszti cselekedési funkcióját és önálló áruvá, a spekuláció tárgyává válik.* E jelenség annyira elterjedt, hogy a Sony vezetője és a német munkaadók szövetségének tiltakoztak is ellene. A bérből élők természetesnek veszik, hogy mielőtt kézhez kapnák, bérükből a jövedelemadót levonják, de a pénzemberek úgy tiltakoznak ezen elv ellen, hogy jövedelemadóikat elsikkasztják. Az egyházak is leleplezik magukat óriási vagyonokkal, ami után kamatok millióit szedik be, s ugyanakkor elhallgatják, hogy **a kamat mint teljesítmény nélküli bevétel egyszerűen törvényesített rablás.** Ezért olyan nagy az ellenállás a forrásadóval szemben, mert *a lopott jószág mindig adómentes volt, s ezért nem látható be, hogy egyszerre miért kell a kamat után is adót fizetni.* Így jut el a csak hízni hajlandó tőke önmaga megsemmisítéséhez a közjó kárára, ti. a fegyverkezés finanszírozásával, s áll elő Reagan alatt az USA eddig legmagasabb államadósága. Ezt követte régebben a háború, most a leszerelés, ami megint tökémmisítés a közösség kárára, hiszen az adófizető a rakétákat egyszer már megfizette.

De hát mit lehet tenni? Ismert, hogy a probléma pártpolitikai úton nem kezelhető. Ezért **először is tudatosítani kell a tényeket,** és egyénileg ki kell szállni a kamatszedés kizsákmányolásából. **Másrészt a botrányt nyilvánossá kell tenni,** és itt az egyházaké a fő feladat, hiszen ők sírnak krokodilkönnyeket a nyomorult eladósodott országok felett, miközben maguk a rajtuk élősködő vámpírok közé tartoznak.

Neustadt a.d. Waidnaab

Végül ha a világ világossága, só és kovász akar lenni, akkor **meg kell kezdenie a hitelező bankok által diszkontált adósságok módszeres felvásárlását**, és fejlesztési szolgáltatáikon keresztül meg kell állapodnia az adós országokkal, hogy azok az ellenértéket saját erdősítéssel, infrastruktúra- és munkahelylétesítéssel fizessék meg. Itthon pedig, az NSZK-ban létre kell hozni **szövetkezeti alapon az alternatív hitelrendszereket**.

A hitelezés és a hitel költségeinek történetéről

Weizsäcker szövetségi elnök a közelmúltban idézte a régi zsidó közmondást, mely szerint a megváltás titka az emlékezésben található. Ezt segíti elő *Gunnar Heinson* társadalometikai rekonstrukciója az ókorról.

Szerinte mintegy ezer évvel időszámításunk előtt természeti katasztrófák és klímaösszeomlás következtében sok nép életfeltételei és így társadalmi intézményei is tönkrementek. **A válság előtt a föld közös tulajdonban volt**, az újraszerveződésnél azonban a biztonságigény létrehozta a lehatárolt magántulajdont és a központi államhatalmat. A magángazdálkodás biztonságának alapja az egyedi tartalékképzés volt, s ha ez válsághelyzetben nem bizonyult elegendőnek, jött a kölcsön, a hitel, melynek kockázati prémiuma az adósrabszolgaság volt. **A magántulajdon abszolútizálását a rómaiak hajtották végre legteljesebben**, kiépítve annak jogrendszerét is. Egyes germán törzsek és a zsidók föld- és adósjogrendszere ettől teljesen eltért, mégis *a római rendszer terjedt el az egész világon*, nem kevés lelkiismereti problémát okozva a korai kereszténységnek. A zsidók megtartották egymásközt azt a szolidaritási közösséget, mely 5 Móz 23,20–21 alapján tiltja a kölcsön utáni kamatszédést a népen belül, de az idegennel szemben nem. A vagyonnövelés határait és az adósrabszolgák felszabadítását pedig az ötven évenkénti jubileum éve, az elengedés esztendeje biztosította.

A történelemből egy dolog világos: **az olyan társadalomban, melyben mindenki mindenki ellen van, a kamatszédés elkerülhetetlennek látszik. Szolidaritási közösségben azonban fölösleges, sőt erkölcselen.** Kifejezetten bűn, **ha a vállalt kockázat nem veszélyezteti a hitelező létét, s ha a kamatterhek kritikus szint alá nyomják a kölcsönvevő élet-színvonalát.** Világos, hogy a kamat a szolidaritás összetört struktúráinak következménye, ezért **kiküszöböléséhez először ezeket a struktúrákat kell helyreállítani.** Ezért szörnyű baj, hogy **az ipari korszak a nagycsaládot is tönkretette, s maradt az egyedi ember az egyre megfizethetlenebb társadalombiztosításokkal**, mutatván, hogy a tisztán anyagi biztonság nem elegendő — és nem is elérhető —, mert nemcsak kenyérről él az ember.

A politikai reformizmus vége

1988-ban a német sajtóban felröppen a hír, hogy a talajvízszennyezés miatt a vízellátást korlátozni kell. Hogyan reagál erre Bonn? Úgy, ahogyan a munkanélküliség és az erdőpusztulás problémáinál tette. Egymásnak ellentmondó szakvélemények végtelen sora és forró viták után a saját mulasztások felszámolása helyett a felelősséget Brüsszelre tolja, mert a kérdéskör európai probléma, és a német vegyészeti nagyipar lobbijával szemben Bonn is tehetetlen. Az átlagpolgár pedig nem érti, hogy minek kell vegyi bűnökkel a környezetet szennyezve-tönkretéve a termelést abszurditásig hajtani, mikor annak egyre nagyobb része eladhatatlan s ezért megsemmisítik.

Úgy tűnik, **a társadalom elveszítette képességét a torzfejlődések kijavítására, a kormányok pedig a status quo helytartóivá váltak** függetlenül attól, hogy az társadalmilag

megfelelő-e vagy nem. Pedig az NSZK megalapítói más jövőt képzeltek el, amikor a parlamentáris demokráciára és a szabad piacgazdálkodásra alapoztak, igen jó viszonyban az egyházakkal, hiszen politikai vezetőik alkalmasint az egyházakban is vezető pozíciókat töltöttek be. A piac pedig nemcsak szabad, hanem szociális is volt kezdetben: jelentős közvagyonot osztott fel például a Keletről menekültek között. Az újjáépítés korszakában tehát társadalmi és gazdasági rendszerünk egyaránt bevált.

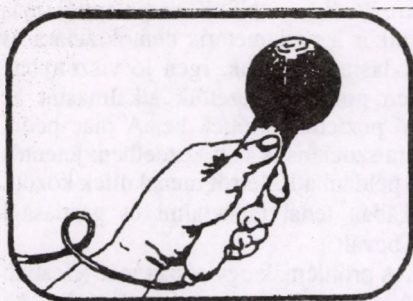
Nem így manapság. A problémák egy részét már jeleztük, s a megoldás mindig azonos minta szerint történik. Az illetékesek és szakemberek felismerik a bajokat, közhírré teszik, a politikusok megvitatják, címkézik, ellátják a kutatási megbízásokat és átgondolatlan rendszabályok flastro-mával, majd a fiókba teszik. Példája ennek Helmut Schmidt, aki miután elhagyta hivatalát, az Európai Közösség agrárpolitikáját „teljesen idiotának” nevezte; ő tette ezt, akinek éveken keresztül kötelessége volt, hogy megakadályozza ezt az elzúllást. Persze a bajok miatt egyes politikusok mellett **a pártok**, a Bonn körül kialakult **lobbyk**, **nemzetközi érdekcsoportok is elmarasztalandók.** A kiépült funkcionárius-rendszer egyebet sem tesz, mint önmaga létfontosságát igazolja. Ma már nem az állam tartja pórázon a gazdaságot, hanem a gazdaság az államot. Tehát csak Bonn, Brüsszel, Washington és Moszkva a felelősek? Ők is, de ugyanakkor **a társadalom három tartóoszlopa roppant meg.**

Először is a **versenyszellem** került egzisztenciális válságra, amint ez a vállalkozások fokozódó csődjeiből és a politikusok elkeseredett és kíméletlen hatalmi harcaiból világosan látható. A második a **társadalmi tudat** megváltozása: harminc évvel ezelőtt még meg lehetett oldani társadalmi kérdéseket, ma ez lehetetlen. Akkor még volt hajlandóság a megtérésre, és Ozeás (14,4) szerint beszéltek a szószékről, és volt, aki erkölcsi okokból tette le hivatalát. Ma az önelégültség csak bűnbakkeresésre képes, és idegen lett számára, hogy a feltámadás és a Golgota kölcsönösen feltételezik egymást. A gazdaság és a politika gigantománija előreláthatóan kihúzza a talajt minden, a szükséges reformokra irányuló kezdeményezés alól. A harmadik az, hogy **megszűnt a polgár bizalma a felsőbb-szféra felé.** S a gondolat, hogy az „atyai állam” cserbenhagyhat bennünket, ez főleg német részről nagyon jellemző, mert nem ismerek még egy népet, mely éppen az államnak akkora atyai szerepet tulajdonítana.

Gyakran elfelejtkezünk arról, hogy a polgár és a felsőbb-szféra tudata kölcsönösen meghatározzák és tükrözik is egymást. Majd tíz éve járom az országot vandorprédikátorként a munka újrალალóása érdekében, de a teljes egyetértés mellett legtöbbször azt hallom, hogy ideje volna már valamit tennie a kormánynak, vagy a szakszervezeteknek vagy a munkaadóknak ezen a területen. A legkritikább esetben mondja valaki, hogy másnap áttér a részmunkaidős foglalkoztatásra, vagy nem vállal többé túlórákat. **Nemcsak a civilizációs hiányzik, hanem a készség is az önálló felelős cselekedetre.** Vagy az értelmes dolgok csak kikényszerítve terjednek el? Túlságosan megbűvöl minket a hatalom, és nem vesszük észre, ahhoz, hogy fent változzék valami, először nekünk kell változnunk a bázison. Ha gondolkodásunkat és tetteinket meg akarjuk szabadítani az ellenségeskedésre és rivalizálásra beállított versenyesszéménytől, nekünk nyugatiaknak *vissza kell térnünk a zsidó-keresztény hagyományok gyökereihez.* A probléma ugyanis egyidős az emberiséggel, s ezért évezredek óta foglalkoztatta a legjobb fejeket és szíveket.

(Az 1989-ben megjelent könyv ismertetőjét **Hampel Károly** készítette.)

(Folytatás a következő számban)

Hogyan ismerkedtetek meg a Bokorral?

DÓRA: 1981-ben költöztünk fiatal házaspárként Fehérvárra. Akkor már ismertük Simonyi Gyuszt, de a Bokorról még nem tudtunk. Amikor megérkeztünk a teherautóval, fáradtan az éjszakai pakolás után, sokan vártak bennünket, ebédet főztek, kitakarítottak, mindent megtettek, hogy otthon érezzük magunkat. Így mutatkozott be nekünk a fehérvári közösség, és azt láttuk, hogy nagy szeretetben és az általunk is fontosnak tartott értékek vonzásában élnek. Később derült ki, hogy mindez a Bokor nagyközösség keretében működik.

Mi volt a varázsa ennek a közösségi életnek?

ANDRÁS: Az, hogy a fehérvári közösségi életben a Bokor életének mindhárom oldala egyforma erősséggel és „magas színvonalon” volt jelen, azaz egyszerre volt spirituális, intellektuális, és mindennapos szeretetkapcsolatokat fenntartó és sokoldalúan szolgáló mozgalom. A Bokor így nagyon vonzó volt, s könnyűszerrel tettük túl magunkat az akkori veszélyhelyzeteken. Azóta is havonta járunk Fehérvárra. Úgy emlékszem az akkori beszélgetéseinkre, hogy már akkor szó volt olyan dolgokról, amelyek a Bokrot, az Egyházat és a magyar társadalmat csak most kezdik foglalkoztatni, s mindez nagy nyitottsággal, belső örömmel, mondhatni vallásos légkörben történt. Nem véletlenül nőtt ki ezekből az évekből a katonáskodást megtagadók nagy száma, vagy az ökológiai tudatosság és a Bokor társadalmi megjelenési igénye (könyvek, újság, kommuna).

Mondjatok valamit a korábbi éveitekről!

DÓRA: Diákként — évfolyamtársak voltunk az egyetemen — egy a Regnum peremén lévő nagyközösségbe jártunk, ahol élményteli élet folyt, rengeteg programmal, jó kapcsolatokkal, de — így persze csak utólag tudjuk megfogalmazni — az elköteleződés konkrétsága nélkül. Ennek

nem is voltak meg a szellemi alapjai sem. Az utolsó években nagyon zavart már a szellemi munka hiánya a közösségi életben, így könnyen „váltottunk.”

Hogyan látjátok a többi közösségi mozgalmat?

ANDRÁS: A korábban említett hármasságból (spiritualitás, intellektuális élet és mozgalmi jelleg) az egyik szinte minden más mozgalmából hiányzik, vagy elcsökevényesedett. Általában az intellektuális élet az, elveszítik a szellemi nyitottságot, vagy leszűkítik a saját szempontjaikra. Ezért nehéz párbeszédet folytatniuk velünk és persze fordítva is. Ez nem azt jelenti, hogy ott valakik nem lehetnek otthonra, nem töltheti ki az életüket.

A Bokor tehát kirí a többiek közül?

ANDRÁS: Igen. A Bokor önálló és önállóságra nevel. Átvesz egy hagyományosan hatalmi funkciót mind az Egyháztól, mind az államtól. Azt, hogy ki meri jelölni, mi a mérték. Az értékjelölő funkció vállalása roppant veszélyes. Jézusnak is az életébe került. A társadalmak életében hagyományosan az Egyház állított és jelölt ki értékeket. Azt, hogy ezt vagy

kétszáz éve (s hazánkban úgy 50 éve) elvették tőle, a mai napig nem tudja feldolgozni.

A Bokor önállósága azt jelenti, hogy nincs szüksége támaszra? Mondjuk ki: Egyházra?

DÓRA: A Bokor és az Egyház sajátos szimbiózisban él. Ha az Egyház nem olyan amilyen, nem jön létre a Bokor, ha a Bokor (és itt ezen a jézusi gondolat érvényre jutását is értem, tehát kicsit idealizálok) nincs, az Egyháznak nehezebb megtalálni a helyét a mai világban. A Bokornak nem támaszként kell az Egyház, hanem hatásterületként. Ide tartozunk, itt szeretnénk segíteni a jézusibbá válás útján.

Azt hiszem, objektívan ma már megállapítható, milyen hatása volt és van a Bokornak a ma Egyházára és a társadalomra. S természetesen ebben a változásban a Bokor nincs egyedül, hanem rajtunk kívül számosan vannak.

Nem vagytok túl optimisták?

ANDRÁS: Úgy gondoljuk, hogy a Bokor teológiája a hagyományos teológia csúcsa; vagy ez lesz a XXI. század katolikus teológiája, vagy — s félek kimondani — nem lesz Egy-

Regensburg

ház. Ma rengeteg jel mutat arra, hogy Gyurka bácsi 50 éve mondott gondolatai a világ teológiai gondolkodásának középpontjába kerültek. S azért hagyományos ez a teológia, mert még használja az évezredek fogalmakat és megközelítéseket, mint megváltás, Szentháromság stb., tehát viszonylag szervesen beépíthető a mai katolikus kultúrába. Az Egyháznak vissza kell térnie a jézusi értékekhez, különben elveszti a súlyát. Ma egyre többen mondják ki, hogy „a király meztelen”. Nekünk — s ezt látjuk másoknál is a közösségekben — fáj a mai helyzet.

Nem értékelitek túl a Bokor szerepét?

DÓRA: A Bokor helyzete nem rózsás, sem kifelé, sem befelé, de ettől még igaza lehet. Az igazság nem statisztikai kategória. De ha a világ helyzetét nézzük (szegénység, klímakatasztrófa, fegyverkezés), nem látunk a Bokor által felvázolt úton kívül más reményt a megoldásra.

Mind ezek ellenére ma sokan eltávolodnak a Bokortól!

DÓRA: A Bokortól elmenők kis része hagyja ott a Bokorban megismert értékeket. A Bokor belüli vitákat és a Bokor körül keltett egyházi hisztériát nehéz elviselni. Sajnos a közvélemény idehaza az egyén hovatarozását fontosabbnak tartja, mint magát az embert. Ez ellen minden épeszű ember tiltakozik, hiszen így elvész az ő egyénisége. Ez az általánosítás nagy károkat okoz a Bokornak, de ez egyfajta ára is a Bokor belüli szabadságnak. A másik ok, hogy minden bántás ellenére a Bokor-tagok többsége szereti az Egyházat és ott akar szolgálni. S ezt a szolgálatot fontosabbnak tartja a közösségi odatartozásnál.

Ezért lenne hiba, ha a Bokor intézményesülne?

ANDRÁS: A Bokor intézményesülé-

se 50 éve megtörtént, hiszen aki független, az intézményesült. A jogi formák itt másodlagosak. Ma a Bokor mind gondolatilag, mind szervezetenként független. Tiltakozunk gondolatban a Bokor intézményesülése ellen, de így csak egyes emberekre jut nagyobb teher, s veszít a hatékonyságából. Szerintünk az intézményesülésnek több előnye lenne, de meg kell találni a módját, hogy ez az intézményesülés az Egyházon belül jöjjön létre.

Beszéltetek a fehérvári évekről, hogyan látjátok mindezt ma?

DÓRA: Nosztalgiával gondolunk vissza a nyolcvanas évek elejének közösségi életére. Az említett hármasság a Bokron belül, az utóbbi években eltorzult a szellemi élet javára. Úgy gondoljuk, ma a mozgalmi és spirituális értékeket kellene megerősíteni, az együtt cselekvést, az együtt és egymásért végzett munkát, az együtt ünneplést. A gyakorlati szeretetben való „versengés” ma fontosabb lenne, mint az újabb és újabb teológiai meglátások propagálása. A Bokornak minden lelki alkatú, felkészültségű embert be kellene fogadnia, minden élethelyzetre megoldást kellene adnia, ad absurdum egy Bokor belüli szerzetesi közösséget is el tudunk képzelni. Egymásért kellene nagyobb áldozatot hozni, az odatartozásunkat jobban, ötletesebben kifejezni.

Az Egyház jobban tolerálna egy ilyen Bokrot?

ANDRÁS: Nem nagyon kell ezzel törődni. Az Egyház és a Bokor viszonyában rengeteg a pozíció- és presztízs kérdéskör. Ma, ha egy ember kicsit is hajlandó elgondolkodni Istenről, emberről és e kettő kapcsolatáról, rájön, hogy a Bokor által képviselt értékek jézusiak.

És a módszer?

ANDRÁS: Az érték felszínre akar ke-

rülni. Nincs módszer. Egyszer így kell tenni, egyszer úgy. Egyszer háttározott hangon kiáltani, egyszer szelíden simogatni. Általában az bírálja a módszert, aki az értékekkel nem akar szembesülni, így kapóra jön számára a módszer esetleges hiányossága.

És a Ti „módszerek” nektek mit eredményeztek?

DÓRA: Boldogan élünk. Nevelünk három gyermeket, s átszövi életünket a Bokor által nyújtott értékrend. Megtaláltuk itt a helyünket. Szellemi örömet jelent a tiszta beszéd, a sok barátság, az értelmes szolgálat. Örülünk a Bokor új útjainak (Bokorliget, könyv- és újságkiadás, stb.) s magunk is tevékenyen részt vállalunk benne.

Szerencsés módon a szakmánk is segítséget jelenthet másoknak, mivel építész-mérnökök vagyunk. Két közösségünkben számos nagyszerű ember van, részünk van egymás életében. Mindkét közösség már 13 éves, most is ugyanolyan öröm a találkozás. Ennek talán az is oka, hogy együtt alakultunk olyanná, amilyenek most vagyunk, s hogy nem szégyelljük egymás előtt gyengeségeinket.

Mostanában mintha fáradtnak tünétek...

ANDRÁS: Az elmúlt pár év sok új feladatot hozott. Kevesebb az idő a feltöltődésre, mint korábban, s hajlamosak is vagyunk túlterhelni magunkat. Ennek egy részét örömmel tesszük, másrészt kötelességből vagy kényszerből. Mivel az időnk jelentős részét együtt töltjük, mindent közösen élünk meg. Este 8-kor elköszönünk a gyermekektől, s még éjfélig egymás mellett rajzolunk, közben beszélgetünk magunkról, a mieinkről, a Bokor s a világ dolgairól, ahogy ma is veled.

D.J.

Mi lenne...

Mi lenne, ha fedőt raknék a fazékre, hátha tényleg hamarabb melegszik így a víz? Mi lenne, ha több szobanövénnyel hűsíténém a levegőt? Ha vinnék kosarat a boltba, ne ott kelljen műanyag szatyrot vásárolni? Ha beállnék a sorba, és nem a habtálcára kimért árut vásárolnám meg? Mi lenne, ha nem savaznám a WC-t, hanem spaklival, kefével tisztítanám meg? Persze, ez nem is olyan könnyű, de hát nem is mondta senki, hogy könnyűnek kell lennie. Mi lenne, ha könyvtári könyvet olvasnék, nem ponyvaregényt? Ha nem dobnám ki az elemet, hanem beküldeném egy olyan iskolába, ahol gyűjtik? Ha újrahasznosított papírt, füzetet, borítékot vásárolnék? Ha feltakarítanám a ház környékét, esetleg távolabb is, és minden ősszel fákat ültetnék? Ha leszigetelném az ablakokat, ajtókat, és kipróbálnék egy kifestőasztású kompakt fénycsövet? Ugye, nem lennék sem rosszabb, sem butább ember? Nem esne le a karikagyűrű az ujjamról. Csak egy kicsit szebb és tisztább lenne a világ.

Dóry István

„Senki sem követhet el nagyobb hibát, mint az, aki azért nem tesz semmit, mert amit megtehet, az kicsiny.”

(Edmund Bukke)

„Gyalázatos volt, ami velünk történt”

Cserháti püspök azt mondta utolsó TV-interjújában: „A kommunista rendszerben még arról is az állam döntött, hogy ülésein a püspöki konferencia miről tanácskozik és miről nem. A püspöki konferencia üléseit először 'le kellett játszani', aztán lehallgatták azokat. Kikényszerítették a papok áthelyezését. A magyar egyházban a múlt feldolgozása még várat magára.”

A kommunista uralom alatt a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia teljes mértékben az állam utasításaitól függött. Erről vallott az (1994.) április közepén meghalt Cserháti József magyar püspök utolsó TV-interjújában, amelyből a halálát követő vasárnap, július 17-én, az „Orientierung” című ORF-adás sugárzott részleteket. A mindenkorai prímás és Esztergom érseke, a kalocsai és az egri érsek, valamint a püspöki konferencia titkára alkották az úgynevezett „állandó” püspöki konferenciát, mondta Cserháti, aki 19 évig volt a konferencia titkára. Ez a négyes grémium készítette elő a konferencia napirendjét.

Előtte egy nappal meg kellett jellenniük az Állami Egyházügyi Hivatal vezetője előtt, és a konferenciát „le kellett játszaniuk”. Az állami hatóság ezután döntötte el, hogy mit szabad és mit nem szabad tárgyalniuk, illetve bizonyos kérdéseket miképp kell kezelniük.

„Úgy bántak velünk, mint kisiskolásokkal”

„Utasításokkal láttak el bennünket. Ez volt a leggyalázatosabb abban, ami velünk történt”, kommentálta a folyamatokat visszapillantásában Cserháti, „a püspöki konferencia nem volt szabad, és én sem voltam az.” A kommunisták úgy kezelték a püspököket, „mint a kis iskolásgyerekeket”. Megparancsolták nekik, „mondjanak igent olyan dolgokra, amelyeknek nem lett volna szabad megtörténniük”. Ezenkívül bizonyosan lehallgattak minden ülést. Cserháti szerint minden püspöki rezidencián lehallgató készülékeket építettek be, „nálam még a kertben is”. Minden püspöki irodába legalább egy besúgót állítottak.

„Ha nem helyeztük át, eltiltással fenyegettek”

Cserháti megerősítette az interjúban, hogy az állami hatóságok arra kényszerítették a püspököket, hogy büntetésből helyezték át a különösen tevékeny és „sikeres” papokat. Legtöbbször olyan papokról volt szó, aki jól megtalálták a hangot az ifjúsághoz. Ezeket a papokat a kommunista hatóságok azzal vádolták, hogy az állammal szemben „hűtlenek és ellenséges érzelműek”. Püspökeiktől aztán azt kívánták, hogy „büntetésből helyezték el őket”. Noha a püspökök ezeket a rendelkezéseket lelkiismeretük előtt nem igazolhatták, a nyomásnak kénytelenek voltak engedni. Ha ezt nem ők tették volna meg, az illetékes állami hatóság eltiltotta volna a prédikációtól, a nyilvános papi működéstől, vagy akár a papi hivatal gyakorlásától az illető papokat. Az áthelyezések tényleges végrehajtásával a püspökök ezt a veszélyt akarták elkerülni.

Cserháti szerint a kommunista hatalomgyakorlóknak az áthelyezéssel távolabbi céljuk is volt. Az áthelyezések legtöbbször intellektuális, városokban működő papokat érintettek. Ezeket tehát vidéki plébániákra kellett helyezni, míg a városi lelkipásztorkodásra kevésbé alkalmas papok kerültek a városi plébániákra. Cserháti úgy vélte, hogy a kommunisták számítása — az egyház ilyen úton történő gyöngítésére — nem vált be, mert a legtöbb pap „hű volt a püspökéhez”, és a tőle telhető legjobban tette a dolgát.

Kivételt képezett az a 300–400 „békepap”, akik „meg voltak győződve arról, hogy helyes az, amit az állam követelt”, és „úgy viselkedtek, mint állami hivatalnokok”. A papi szemináriumok és teológiai főiskolák helyzetével kapcsolatban Cserháti azt mondta, hogy ezen a területen kevés nehézségük volt. A legtöbb professzort „szabadon nevezték ki”, legfeljebb 5 főnél került sor állami nyomásra. Ezek azonban mindenesetre „jelentéktelenek” voltak és „tisztességesen” viselkedtek.

Évszázadok öröksége

Cserháti abban is a jozefinizmus örökségét látja, hogy a kommunista állam olyan rövid pórázon tartotta az egyházat. Magyarországon az egyház mindig szoros kapcsolatban volt az állammal. Ezért a kommunisták „magától értetődőnek” tartották hatalomátvételükkor, hogy az egyház jószántából szorosan együttműködik a kommunista állammal is. Céljuk az államhoz tartozó egyház létrehozása volt. A püspök szerint azonban amit a kommunisták könnyűszerrel elképzeltek, az igen nehéznek bizonyult.

Ezért 1950 elején minden püspöki hivatalba három állami alkalmazott költözött be, akik együtt ültek a püspökkel még az étkezőasztalnál is. Ellenőrizték az egész postát, és lefoglalták a hivatali bélyegzőt. Cserháti elmondta, hogy a püspöknek minden hivatalos ügyletnél külön kellett elkérnie a bélyegzőt. A közvetlen ellenőrzésnek ez a formája legfeljebb egy évig tartott. Majd a továbbiakban az ellenőrzési tevékenységet az Állami Egyházügyi Hivatal és mintegy 40 munkatársa gyakorolta, amely minden egyházmegyében saját hivatalt működtetett. Emellett több munkatárs dolgozott az MSZMP Központi Bizottságában és a miniszterelnök mellett, akik egyházi kérdésekben illetékesek voltak.

A legapróbb részletekig mindent Moszkva irányított

A püspök nagynak és döntőnek értékelte Moszkva befolyását a magyarországi kommunista rendszer egyházpolitikájára. „Moszkva dirigált a legapróbb részletekig”. A keleti blokk országainak vallási ügyekkel foglalkozó államtitkárait évente legalább háromszor-négyszer meghívták Moszkvába. Miklós Imre, aki husszú éveken át vezetője volt a magyar Állami Egyházügyi Hivatalnak, soha nem ismerte el ezeket a Moszkvából származó utasításokat. „De mindenki pontosan tudta, hogy ezek léteznek”, mondta Cserháti püspök.

Arra a kérdésre, hogy mi volt a „legkellemetlenebb esete” Miklós Imrével, Cserháti válasza: az, amikor

egyszer elmondta a külföldi sajtó képviselői előtt, hogy Magyarországon az egyházat az Állami Egyházügyi Hivatal vezeti. Ez a kijelentés Miklós Imre elevenére tapintott, és ezért hevesen támadta Cserhátit.

„A Bulányi-ügy”

Lékai bíborosnak „köszönhető”

A püspöki konferencia titkára őszintén feltárta azt a konfliktust is, amely a magyar egyházi hierarchia, valamint Bulányi György piarista szerzetes és Bokor-mozgalma között van és évekre nyúlik vissza. Akkor éleződött ki, amikor a Bokor-mozgalom elkötelezte magát a katonai szolgálat megtagadásának joga mellett. A kommunista rendszer azt kívánta a püspököktől, hogy tegyenek intézkedéseket a Bulányi-mozgalom ellen. Erre a püspöki konferencia nyilatkozatot tett közzé, amely minden katonaköteles magyar katolikus számára erkölcsi kötelességként írta elő a katonai szolgálat teljesítését. A püspöki konferencia ezen nyilatkozatát a Bokor-mozgalom nem fogadta el, hiszen tagjai közül sokan megtagadták a katonai szolgálatot, és ezért büntöttségüket szenvedték.

Bulányi azt a nézetet képviselte, hogy az adott körülmények között nem kell engedelmessé válni a magyar püspököknek, mivel döntésüket nem szabadon hozták meg. A konfliktus kiélesedett, úgyhogy végül Lékai László, akkori magyar bíboros prímás, eljárást kezdeményezett Bulányi ellen, amelyben a piarista szerzetest eretnokségek terjesztésével vádolták meg. Az ügy Rómába, a Hittani Kongregáció elé került. Bulányit nem ítélték el „eretnekként”, de felszólították a Bokor-mozgalom tagjait, hogy engedelmessé válnak a magyar püspököknek. Ezenkívül a Hittani Kongregáció — aláírás céljából — 12 pontot terjesztett Bulányi elé. Ő kijelentette, hogy erre hajlandó, azonban hozzáfűzte a II. Vatikáni Zsinat egyik kijelentését a lelkiismeretről. A Hittani Kongregáció ezzel nem értett egyet. A vitát tehát a mai napig nem fejezték be.

Cserháti úgy vélekedett, hogy a Bulányi körül kialakult konfliktus mindenképp Lékai bíborosnak és kevéssé az állami nyomásnak köszönhető. A bíboros öntelt módon úgy

hitte, hogy ha ő mint prímás mond valamit a magyar egyháznak, azt követni kell. Ezért ellenszenvvel viseltetett a „bulányisták” iránt, és nem volt hajlandó semmiféle kompromisszumra vagy megértésre. Nem ismerte fel, hogy a dolog ily módon nem oldható meg.

Bulányinak sok követője volt

Cserháti a Bulányi ellen indított „egyházi pert” is szerencsétlenül tartotta. A kihallgatás során Bulányit „személyében szörnyű módon megtámadták” és „valami gyalázatos módon meg akarták semmisíteni”. Szemére vetették, hogy szándékosan éket akart verni az egyházvezetés és a hívők közé. Bulányi az eljárást „nagyon elszomorítónak, szinte dühítőnek” tartotta. Cserháti nyilatkozata szerint Bulányi minden vádat visszautasított, kivéve azt, hogy a katonai szolgálat ügyében nyilatkozata nem követte a püspöki konferencia nyilatkozatát. A kommunista állami hatóságok bizonyosan arra törekedtek, hogy az egyházban szakadás jöjjön létre. Cserháti azonban elképzelhetetlennek tartja, hogy Bulányi az állami érdekeknek megfelelően járt volna el.

Lékai Bulányival kapcsolatos kijelentéseivel nem minden püspök és pap értett egyet. A piarista szerzetesnek sokkal több követője volt, mint azt az egyházvezetés gondolta, közöttük volt mintegy 50, jó képességű fiatal pap is. Lékai bíboros a helyett, hogy az ügyet országon belül rendezte volna, betérjesztette azt a Hittani Kongregáció elé, és még az akkori piarista generálison keresztül is nyomást gyakorolt Bulányira. De őt a generális sem tudta rávenni, hogy vonja vissza kijelentéseit. Cserháti tagadta, hogy a Vatikán a háttérből együttműködött volna az egész ügyben. Róma „tisztá megoldásra” törekedett.

A Bulányi-ügy a magyar egyház számára máig „nagyon kellemetlen” ügy, amelynek a ténylegesnél nagyobb jelentőséget és figyelmet adtak. Cserháti azt kérdezi, hogyan lehet, hogy a konfliktust még mindig nem tisztázták, és hogy még ma is „egyházellenességgel” vádolják a Bokor-mozgalmat. Minden félnek be kell vallania, hogy „túlzó módon ér-

veltek”. Egyesek a konfliktust még ma is abból a szempontból tekintik, „mint egykor, amikor az igazságot nem lehetett kimondani”.

A bűnök bevallása nélkül

hitelre méltatlanok maradunk

Cserháti püspök általában sajnálta, hogy a kommunista uralom múltját az egyházban még nem dolgozták fel. A hibákat ki kellene mondani és be kellene vallani. Cserháti szerint „amíg ez nem történik meg, az egész egyházi lét nem méltó a hitelre, mint ha léteznék valami tabu, ami mögött valami be nem vallható rejlik”. Ennek a következménye az is, hogy az egyház a társadalomban nem talál megértésre, amit pedig igényelne. Hasadás keletkezik az egyház és a társadalom között. Magyarország lakosságának mintegy 30%-a különböz az egyházakal szemben. Cserháti felvetette a kérdést, hogyan képes felkínálni az egyház megoldásokat társadalmi kérdésekre, ha nem képes rendben tartani saját ügyeit. Fennáll annak a veszélye is, hogy az egyházellenes pártok befolyása erősen megnövekszik.

Mindszenty:

Hős, de politikai hibákkal

Cserháti véleménye szerint a Mindszenty-ügyet sem dolgozták még fel. Mindszenty József bíboros „hős” volt, és meggyőződések hirdetője a hitnek, aki azonban politikai hibákat követett el. Kibékíthatetlen volt és „túláságosan éles” a kommunistákkal szembeni reakcióiban. Így például nem állt szóba Budapesten Moszkva egy befolyásos meghatalmazottjával, noha ez a beszélgetés valószínűleg politikailag okos dolog lett volna. Mindenesetre Cserháti elismerte: „Az egyház megsemmisítésére vonatkozó moszkvai határozaton ez semmit sem változtatott volna. Ennyiben Mindszentynek ismét igaza volt.” Csak kevés egyházi ember ismerte fel világosan, hogy a kommunisták az egyház teljes megsemmisítésére törekszenek. Mégis csak a párbeszédre lehetett építeni, „hogy ezt az időpontot messze eltoljuk”. A kommunizmus bukása gyorsan következett be, és főleg váratlanul.

Thomas Seiterich-Kreuzkamp

Forrás: Kathpress Nr. 161., 1994. 07. 16.

Fordította: —elká—

Teréz anya üzenete

a pekingi Nők Világkonferenciája számára

Kedves Barátaim,

Isten áldását kérem a Nők Negyedik Világkonferenciája valamennyi résztvevője számára. Bízom abban, hogy ez a konferencia mindenkit segít majd abban, hogy jobban megértse, szeresse és tisztelje azt a sajátos tervet, melyet Isten a teremtés során a nőnek készített, s hogy ezt tervet életünkben be is teljesítsük.

Sosem értem, amikor oly sokan azt hangoztatják, hogy a nő és a férfi egyforma. Ezzel tagadják azt a nagyszerű különbséget, ami a két nem között van. Isten minden ajándéka jó, de nem mind egyforma. Gyakran keresnek fel azal, hogy úgy akarják a szegényeket szolgálni, ahogyan én szolgálom őket. Ezeknek az embereknek el-elmondom: „Amit én meg tudok tenni, az te nem tudod. S amit te tudsz, azt én nem tudom. De mindannyian tehetünk valami szépet Istenért.” Pontosan ugyanilyen a különbség nő és férfi között is.

Valamennyiünket, minden emberi lényt Isten teremtett, s arra teremtett, hogy nagy dolgokat vigyünk végbe: szeressünk és szeressenek minket. De miért teremtett Isten egyeseket nőknek és másokat férfiaknak? Mert a nő szeretete Isten szeretetének egyik arculatát jeleníti meg, a férfi szeretete pedig egy másik arculatát. Mindketten szeretetre lettek teremtve, csak éppen más-más módon megnyilvánuló szeretetre. Nő és férfi szeretete kiegészíti egymást, s együtt az Isten szeretetéből többet mutathatnak meg, mint tehetné azt bármelyikük is egyedül.

Isten azt mondja nekünk: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” Tehát először önmagamat kell megfelelően szeretnem, s aztán ennek alapján a felebarátomat. De hogyan szerethetném önmagamat anélkül, hogy elfogadnám magamat olyannak, amilyenek Isten megalkotott? Akik tagadják nő és férfi gyönyörű különbözőségét, azok nem fogadják el magukat olyannak, amilyenek Isten megalkotta őket, és így felebarátaikat sem képesek szeretni. Ők csak a szétválasztást, a boldogtalan-

ságot és a békétlenséget fogják hordozni a Földön. Például gyakran mondogatom, hogy manapság az abortusz a béke legnagyobb ellensége a világban, és mindazok, akik a nő és a férfi közti különbség elmosása mellett érvelnek, az abortusz pártján állnak.

Halál és bánat helyett békét és örömet kell adnunk a világnak. Ehhez a béke ajándékát kell kérnünk Istentől, és meg kell tanulnunk szeretni egymást, elfogadni egymást, nővérekként és fivérékként, Isten gyermekeiként. Jól tudjuk, hogy a családi fészkek a szeretet és az imádság megtanulásának legjobb helye a gyermek számára, amikor látja, hogyan szeretnek és hogyan imádkoznak a szülei. Azok az országok, ahol a családok nagy számban felbomlanak, súlyos válságokkal fognak szembekerülni. Gyakran láttam, elsősorban a gazdag országokban, hogy gyerekek mint nyúlnak kábítószerhez, hogy elmeneküljenek az elhagyatottság és elutasítottság érzése elől.

Ahol a családok erősek és egészségesek, ott a gyerekek Isten személyes szeretetét tapasztalják meg szüleik szeretete által, és felnövekedve hazájukat is szeretettel, békés helyé teszik majd.

Isten legnagyobb ajándéka a család számára a gyermek, akinek anyára és apára egyaránt szüksége van, hiszen Isten szeretetét mindketten más-más módon közvetítik számára. Az együtt imádkozó család tagjai kitartanak egymás mellett, szeretni fogják egymást, ahogyan Isten is szereti mindegyiküket. És a szeretet műve mindenhol a békét szolgálja.

Őrizzük meg tehát a szeretni tudás örömét a szívünkben és osszuk meg ezt az örömet mindazokkal, akikkel csak találkozunk. Imádkozom minden küldöttért, és azokért az asszonyokért, akik a pekingi konferencia segíteni akar, hogy valamennyien — Máriához hasonlóan — tiszták és érzékenyek legyenek, szeretetben éljenek, s így általuk családjaik és az egész világ valami széppé legyen Istenért!

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Nagymama halála

Egy tavaszi délután mindhárman szobánkban tanultunk. Gyopár bátyám, Ugri Bugri öcsém, meg én. Egyszerre csak halljuk, hogy édesanyánk meglepődve és nagy örömmel ezt kiáltja odakint: „Mamus-kám! Kezedet csókolom!”

Nagymama a Börzsöny hegység másik falujában, Pöttöndön lakott, és szokása szerint időnként értesítés nélkül meglátogatta valamelyik gyermekét, unokáit. Gyopár meg én tüstént kirántottuk tanulószobánk fiókját és kapkodva igyekeztünk rendet teremteni benne. Ugri Bugri azonban, noha az ő fiókja volt a legrendetlenebb, kurjantott egyet és boldogan rohant a nagymamához.

Amikor a nagymama nemsokára mindhármunkkal bejött a szobába, először Gyopár fiókját meg az enyémet nézte meg, és mindkettőnk fejére barackot nyomott. „Nagyon olyan ez a rend, mintha csak most teremtdött volna sebtében!” Azzal mosolyogva és reménykedve (de aggódó is volt ez a mosoly) Ugri Bugri asztalkája felé fordult.

„Na, Fityfiritty, fenntartottad-e a rendet, amit a télen csináltunk?” Az öcskös annyira örült neki, hogy a nagymamával most együtt fognak rendezgetni, hogy eszébe sem jutott a szégyenkezés. Ragyogó arccal húzta ki a fiókját. Amikor azonban a nagymama arcán észrevette, hogy mennyire elszomorítja a látvány, akkor hirtelen, mintha mágnes rántotta volna, odatapadt a nagymama szoknyájához, átölelte mindkét karjával és azt kiáltotta majdnem sírva: „Ne tessék szomorúnak lenni! Én már rendes vagyok! Csak még nem lát-
szik.” Ettől ugyan nem múlt el a nagymama szomorúsága, de olyan jóízűt nevetett, hogy még a könnye is kicsordult. Aztán leült Ugri Bugri székecskéjére, és szomorú sóhajtozások között megjátszotta a zsörtölődőt.

„Ejnye-bejnye, csirke csípje! Hát megint a nagymama kell hozzá, hogy rend legyen ebben a fiókban?” Kirakott belőle mindent az asztalra. Ugri Bugri pedig jókedvűen segített neki és buzgó figyelemmel hallgatta

a tanítást: „De ezentúl mindent oda tégy ám vissza, ahonnan elvetted! Akkor sose lesz rendetlenség. Nem az a rendes fiú, aki hetenként rendezget, hanem az, akinek sose kell rendezgetnie, mert éveken át fenntartja a rendet!” Észrevette persze az öcskös jókedvét is: „Ejnye-bejnye, csirke csípje! Hiszen neked úgy ragyog az ábrázatocskád, mintha még örülnél is neki, hogy a nagymama itt küszködik a holmival!” De nagymama arca, mialatt ezt mondta, még jobban ragyogott, mint Ugri Bugrié. Látszott rajta, mennyire örül az együttes rendcsinálásnak, meg annak, hogy legkedvesebb unokája mennyire szereti őt. Amikor már a fiókban is, az asztalon is rend volt, így szólt hozzá: „Figyeld csak meg, Fityfiritty, hogy háromszor olyan jól esik a játék, ha ilyen fiók mellől szaladtál ki, ha ilyen vár rád, mikor visszatérsz. Ha rendet hagysz magad mögött, akkor nem is szaladsz kifelé, hanem valósággal röpülsz!” — mondta, mialatt kitekintett a tárt ablakon át a tavaszi kertbe, a fehérén virágzó cseresznyefára és meglengette a karját. „Úgy röpködsz akkor könnyedén és könnyű szívvel, mint egy kicsiny, fehérszárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke!”

Az öcskös felugrott, kirohant. Azt hittük, csakugyan játszani száguld Fújócskához, a barátjához, de már húzta is be édesanyánkat a karjánál fogva, mutatta a rendet és dicsekedett nagy büszkén: „Nagymama csinálta nekem, és ha fönntartom a rendet, akkor nem is szaladok játszani, hanem úgy repülök könnyedén, mint egy fehérszárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke”. Megragadta a nagymama kezét, és húzta kifelé a kertbe: „Nagymama is lepke! Röpködünk együtt!” Nagymama nevetett is, a fejét csóválta is: „Túlságosan is könnyen lelkesedel. A télen is mennyire örültél a rendnek, és milyen volt a fiókod az előbb?!”

Az öcskös megint, mintha mágnes rántotta volna, átölelte mindkét karjával a nagymamát: „Ne tessék szomorúnak lenni!”

Lépegettünk lassan a kerti úton és nagymama elrövedezve simogatta a hozzásimuló Ugri Bugri fejét: „Nagyon szeretnék legalább annyit elérni, hogyha már nem leszek, és nem buzdíthatlak a rendre, akkor is olyan legyen a fiókod, mint most.”

Az öcskös szinte haraggal kiáltotta: „Nagymama mindig lesz!” Nagymama megállt, éppen a virágzó cseresznyefa alatt, és ránk mosolygott: „Öreg vagyok, kedveskéim, el kell készülni rá és bele kell nyugodni”. Ugri Bugri hirtelen kiengette magát az ölelésből, ökölbe szorult a keze cséjéje és toppantott is: „De én nem nyugszom bele!”

Nagymama nevetett: „Majd beletnyugszol te is. Hanem jó, hogy eszembe jut — és Gyopárhoz meg hozzám fordult —, nehogy majd bú-súljatok! Azt a nagymama mindnyájatoknak szigorúan megtiltja!”

Lebent egy kis szellő, meglengette a cseresznyefa ágait, és hullott nagymamára is a fehér virág.

Nagymama két nap múlva hazautazott Pöttöndre, és Ugri Bugri fiókja két hét múlva ugyanolyan volt, mint azelőtt. Azt mondtam neki egyszer: „Milyen szomorú lenne nagymama, ha tudná, hogy megint milyen a fiókod!” Elsötétült az arcocskája, de tüstént ki is találta, hogyan menekülhet az elégedetlenségéből, és rám kiáltott: „Nem lenne szomorú, mert megmondanám neki, hogy én már nagyon szeretem a rendet, csak még... csak még...” Én fejeztem be csöndesen: „Csak még nem törődöl a megvalósítással!”

Rájött arra is, hogy tréfálkozással is könnyíthet az elégedetlenségén. Ha belökött valamit a fiókjába, fennhangon zsörtölődött önmagával: „Ejnye-bejnye, csirke csípje! Pedig hogy megmondtam... Nem rendezkedni kell, hanem fenntartani a rendet. Ejnye, Fityfiritty, már megint én kellek hozzá, hogy rend legyen a fiókodban?” Nevetett és válaszolt is magának: „Igen, nagymama! Nagymama kell!”

Persze nem mindig sikerült ellepennie lelkiismerete nyugtalanságát. Egy gyönyörű júliusi reggel,

amikor kifelé indult a szobánkból, eszébe jutottak nagymama szavai, és jókedvűen rikkantotta: „Ma nem is szaladok kifelé, hanem valósággal...” — ekkor azonban asztalkájára tévedt a tekintete és elhallgatott. Kihúzta a fiókját, nézte egy kicsit az összevisszaságot, aztán betolta és lassan kifelé indult a szobából.

Minden nyáron vendégeskedni szoktunk nagymamáéknál egy-két hétig. Azonban az értesítés helyett, hogy melyik napra vár bennünket nagymama, ezen a nyáron másféle hír jött Pöttöndről: Nagymama megbetegedett és egy ideig nem láthatja vendégül unokáit. De ez az „egy ideig” kifejezés hamarosan kimaradt a nagymamáról szóló hírekből. Sőt édesapánk mindig olyan csöndesen és komolyan említette nekünk nagymama betegségét, mint aki arra akar előkészíteni minket, hogy nagymama már nem sokáig lesz az élők sorában. Gyopár meg én mindig elkomolyodva hallgattuk szüleink csendes szavait nagymamáról. Ugri Bugrin azonban mindanyiszor több látszott, mint komolyság: harag és fölháborodás, amiért mindnyájan lehetségesnek tartjuk, hogy nagymama ne legyen többé.

Egy téli délelőtt Fújócska, a barátja sétálni vitte, az öcskös meg siettében csak bedobálta a fiókba a színeseit. Figyelmeztettem: „Rakd vissza azokat a dobozba, hadd üzenhessük a nagymamának, hogy már rendes vagy.” Már lépett is vissza az asztalkájához, de meglátta közben, hogy óriási pelyhekben hullani kezd a hó. Legyintett hát a színesekre: „Majd ha visszajöttem!” — és sietve húzkodta a ködmönkéjét.

Szemrehányóan megjegyeztem: „Pedig jól esnék a nagymamának a rendességed híre!” Dacosan a szemembe nézett: „Az még jobban fog esni, ha látja is!”

Gyopár megcsóválta a fejét: „Értsd meg már végre, öcskös, arra többé nem számíthatunk! Nagymama nemsokára itthagynak bennünket. Ebbe bele kell nyugodni!”

Ugri Bugri dühös mozdulatokkal erőltette bele a ködmön vastag szövetébe a gombokat. Közben az ablakra nézett, belé a nagypelyhű havazásba és kiáltotta: „De én nem nyugszom bele!”

Bosszantotta Gyopárt a csökönyösködése: „És ha nem nyugszol bele? Azt hiszed, attól életben maradsz?”

Amit erre az öcskös válaszolt, az minden bizonnyal meggondolás nélkül, csupán dacos ellenkezésül

szaladt ki a száján. Gyopár már nem is felelt rá, csak vállat vont. Az öcskös ugyanis ezt válaszolta: „Igenis! Attól életben maradsz!”

De néhány hónap múlva ráeszméltünk, hogy ez a meggondolatlan, dacos felelet alapjában véve igaz. Ez pedig úgy történt, hogy május elején egy délben édesapánk a kertben várt minket és figyelmeztetett: „Ne hangoskodjatok, mert édesanyátokat nagy fájdalom érte, nagymama nincs többé!” Gyopár meg én ekkorra már megszoktuk nagymama elvesztésének gondolatát, Ugri Bugri azonban igen különösen hatott édesapánk közlése. Összehúzta a szemöldökét, és szigorúan, gyanakodva vizsgálta édesapánk arcát.

Szobánkban meg, mialatt szótlannul kirakta tarisznyájából a könyveit, hol Gyopárra, hol meg énrám vetett lopva egy-egy gyors, gyanakodó pillantást. Ebédünk végefelé édesanyánk, minthogy már nem kellett ügyelnie a tányérokra, lehajtotta a fejét, és eltakarta az arcát kezeivel. Édesapánknak ekkor nyugtató, részvétes mozdulattal a karjára tette a kezét: „Bele kell nyugodnunk, Zsuzsókám!”

Ugri Bugri, aki mindaddig lesütött szemmel, komoran evett, erre a „bele kell nyugodnunk”-ra felkapta a fejét. Néhány pillanatig maga elé meredt a levegőbe, aztán fölugrott és kisietett. Biztosak voltunk benne, most eszmélt rá igazán a veszteségre, és félrevonulva magában akar sírni.

Édesanyánk ellenben ekkor lassacskán szóra kapott. Könnyezve és könnyek között el-elmosolyodva, kis történeteket mondott el édesanyjáról abból az időből, mikor ő még kicsi lány volt.

Egyszerre csak hirtelen felnyílt az ajtó és ott állt Ugri Bugri olyan ün-

nepélyes és boldog arccal, mint aki éppen most készült el valami óriási jelentőségű találománnyal, vagy aki éppen most olyasmit fedezett fel, ami boldoggá teheti az egész világot. Édesanyánkra nézett: „Tessék szíves lenni velem jönni, mutatok valamit.” A magunk szobájába vezetett mindnyájunkat, és az asztalkája kihúzott fiókjára mutatott. Mi meg ámulva láttuk a fiókba is, az asztalkán is a gyönyörű rendet. Ekkor megjelent a szoba ajtajában barátja, Fújócska. Odament az öcskös-höz, és kérdezte tőle halkán: „Igaz, hogy meghalt a nagymamád?”

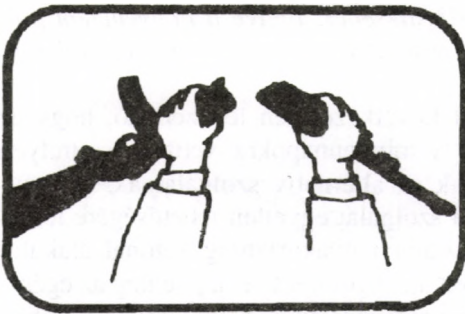
Abból, amit Ugri Bugri válaszolt, megértettük, mitől ilyen ünnepeles és boldog, megértettük, miféle fölfedezés az, amelyre a legutóbbi órákban jutott. Fújócska kérdésére ugyanis ezt felelte: „Nem igaz!”

Fújócska zavarba jött: „Dehát azt beszélük, hogy még tegnap!” Ugri Bugri rákiabált: „Dehogyan még tegnap. Semmikor! Nézd meg a fiókomat, az asztalomat. Látod, milyen rend van. Ezt nagymama csinálta az előbb!”

Mi már tudtuk, hogy miként érti az öcskös, hogy él a nagymama. Fújócska csak tátogatott és hebegett: „De hát akkor, ha ő csinálta, akkor itt kellene, hogy legyen. Hát hol van?” Az öcskös mély lélegzetet vett, aztán öklöcskéjével a szívére csapott: „Itt van!”

Édesanyánk ekkor sírva fakadt, de a boldogságtól, hogy ilyen kislány van, és szorosan magához ölelte. Ugri Bugri viszont azt hitte, nagymama miatt sír és fölkiáltott: „Ne tessék sírni! Él!” — mutatott ismét az asztalára, és meglátta a tárt ablakon át a kertet. Megint május volt... A cseresznyefa fehér virággal tele. Megfogta édesanyánk kezét: „Tessék kijönni a kertbe! Meg is tiltotta a nagymama, hogy búsuljunk. Szigorúan megtiltotta. Édesanya eddig is rendes volt, de most már én is röpködhetek, könnyedén, könnyű szívvel, mert nem nyugodtam bele, hogy meghaljon a nagymama. Tessék kijönni! Edesapa is, ti is, legyen mindenki hófehér szárnyú, aranyos mintájú, nagyon boldog lepke!” És húzta, húzta édesanyát a kert felé.

Mi meg követtük őket, és hol a szemünkhöz nyúltunk, hol meg neveltünk Fújócskán, aki a karját szétárogatva, fejét rázva, bambácska ábrázattal mutogatta: ő bizony nem érti, miként élhet valaki, akiről egész Törpeháza tudja, hogy meghalt.

Kotász Zoltán

Hazádnak (alternatíván) rendületlenül...

Ha katonai kérdésekről nyilatkozik valamely illetékes szakmai személyiség - rendre zavaros érzelmek kelnek bennem. A sokat hallott szófordulatokat unom, a ritkán felbukkanó újakat gyanakvással ízelegetem. Már a hozzáállásom is — bevallom — előítéletes. Alapvetően kételkedem; kétlem, hogy a szolgálati viszonyban álló alkalmazott őszinte nyilatkozatot tehet, kétlem, hogy a kérdésekre adandó válaszait a realitások kendőzetlen bemutatásának szándéka határozza meg. Zavarom általában erősödik, ha katonáskodás és emberi jogok viszonyáról esik szó. Tűz és víz, összebékíthetetlen princípiumok ellentéte! És ha a szlogenek és a tényleges gyakorlat közötti összefüggést keresem, be kell látnom, hogy már a legegyszerűbb elvárásokat is neveltségesen felesleges magamban dédelgetnem...

Egyfelől: míg a korábbi konzervatív kormányzat katonapolitikai reprezentánsai — Fűr Lajossal az élen — mint a hazafiatlankodás nagyvonalú eltűréséről, a liberális vadhajtások iránti tolerancia tündökletes jegyről, vagyis mint főúri kegyről nyilatkoztak az alternatív szolgálat lehetőségéről, addig a jelenlegi szociálliberális kormány illetékesei — Keleti és csapata — füligéző széles mosollyal biztosítják az „alternatívokat” — miről is...? Ja, igen: jóindulatukról, progresszív szándékaikról, „európaiságukról”.

Másfelől: míg a konzervatívok négy év alatt lényegében folyamatosan liberalizálták a polgári szolgálat körülményeit — egyszerűsítve az engedélyezést, csökkentve a szolgálati időt stb. —, addig a szociálliberál apparátus alig leplezett manőverekkel a civil szolgálat teljes felszámolására törekszik.

Mi van-e szereptévesztés mögött?

Először is félelem. A helyzet jelenleg normálisnak tekinthető. Normálisnak? Igen: vagyis a „normának” megfelelőnek; vagyis olyanak, amelyet ha összevevünk az egyéb vonatkozásokban is mérvadónak tekintett országok (Németország, Ausztria — a germán orientáció!) helyzetével, gyakorlatával, megállapíthatjuk, hogy szinten vagyunk. És mi a szint? A szint az, hogy a hadköteles — lényegében — maga dönti el, hogy katonai vagy civil szolgálatot kíván-e teljesíteni. A tények és a tendenciák (amelyek, ugyebár, hozzánk is gátlástalanul be szoktak gyűrűzni) pedig azt mutatják, hogy egyre többen választják az utóbbi formát. Megindult egy folyamat, s amíg hazánkban korábban a

besorozottaknak csupán néhány ezreléke igényelt alternatív szolgálatot, 1994-ben az arány már átlépte a 3 %-ot (Ausztriában 30 % fölött van). Számszerűen ez 1700 kérelmet jelent — ami nagyjából megegyezik a korábbi négy évben beadott összes kérelmek számával! Minőségi ugrásról van tehát szó, amelynek nem elhanyagolhatók a szociológiai és pszichológiai vetületei sem. Ma már gyakorlatilag nincs olyan ifjúsági közösség (iskolai, érdeklődési körbeli), amelynek tagjai közül ne kerülnének ki alternatív szolgálatot teljesítők. A katonai behívás előtt álló fiatalok ily módon ismerőseik elbeszélése révén reális, személyes képet kapnak a civil szolgálatról. A polgári szolgálatnak nincs már szüksége mediális propagandára — és nem lehet hadkiegész „elbeszélgetéssel”, „felvilágosítással” sem sötétebbre exponálni a képet a valóságosnál; nincs esély tévinformációkkal visszariasztani fiatalokat a civil szolgálatról. A polgári szolgálat nagykorúsodott.

Ez az, ami félelmet kelt az apparátusban. A hivatalnokok nem szeretik, ha a gyeplő kicsúszik a kezükből. Márpedig a nóta ma már erről szól. A polgári szolgálatra kiadható engedélyekre (jogszerűen) semmilyen korlátozást nem lehet felállítani. Ha — bár képtelenség — egyik napról a másikra minden hadköteles civil szolgálatot kérne, azt ugyanolyan fegyelmezett főbólintással kellene tudomásul venni, mintha — ne adj’ Isten — egyik napról a másikra minden hazai betétes kivenné pénzét a bankból. Nem lehet megakadályozni — egy polgárnak egy jogállamban joga van ehhez. Hiába válik működésképtelenné a sorozott hadsereg, hiába omlik össze a monetáris gazdaság — olyasmi ez, mint egy közvetett népszavazás, amelyet kivédeni nem lehet, a konzekvenciáit viszont muszáj levonni.

A civil szolgálat társadalmi súlyának fokozatos növekedéséből a hadkötelezettség megszüntetésének konzekvenciáját illenék (előbb-utóbb) levonni. Ez lenne az a lépés, amelyhez még semmilyen politikai elit uralma idején, semmilyen geopolitikai konstelláció alatt nem fűlt a foga édes hazánk nagyméltóságú urainak. Nem fűlik most sem. Az már a szociálliberális koalíció történelmi pechje, hogy a civil szolgálat iránti érdeklődés eszkalálódásának veszélyével épp nekik és épp most kell szembenézniük. Hát igen, egy csöppet kínos ez az egész.

És túl sok eszköz között nem adatott meg válogatniuk. Először is leállították a polgári szolgálat további intézményesedését. Már '94 őszén meg kellett volna születnie a polgári szolgálatról szóló törvénynek — ez rendezte volna, egyebek mellett, a szolgálatot teljesítők anyagi körülményeit. Míg jelenleg 4-9 ezer forint között „keres” egy alternatív, a törvényi szabályozással egy létminimumot mindenkor elérő, inflációkövető megélhetési (illetve: vegetálási) szintet kellett volna garantálni számukra. Mivel a katonai lobby szerint ez tovább növelné a civil szolgálat „vonzását”, az egész dosszié, azaz a polgári szolgálat egységes jogi szabályozásának terve elsüllyedt egy sötét minisztériumi fiókban.

Mindez persze még édes kevés; ezzel csak a „stabilizációt” oldották meg — a „kibontakozáshoz” elkerülhetetlen a suba alól kibújva valami merészebb huszárvágást is végrehajtani. Kapóra jön ilyenkor egy új alkotmányozási folyamat; ami ott végül rögzül, azon már sem Sólyom Lacival, sem Strasbourgh-gal nem lehet változtatni! **Az új Alkotmány koncepciójának 1995. márciusi tervezetében a „szerzők” be is mutatnak egy ügyes huszárvágást. A koncepció szerint a polgári szolgálat mint olyan megszűnnék.** „Minden magyar állampolgár férfi az általános hadkötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálat teljesítésére köteles.” *A civil szolgálat, úgy mellékesen, a hadkötelezettségen kívül teljesíthető. Tehát nem a katonai szolgálat helyett, hanem csak úgy.* Pluszban, hobbiból. Ám ha valakinek — 12 hónap katonáskodás után — még kedve gerjedne az újfajta polgári szolgálatra, le kell hűtenem. Ennek a polgári szolgálatnak már semmi köze a civil élethez. „A kötelezettségek minden formájának a fegyveres erők alkotmányos

funkciójának teljesítéséhez, illetve a honvédelem polgári szerveinek rendeltetésszerű feladataihoz kell kapcsolódnia.”

A tervezetből következetesen levezethető, hogy az ötletgazdák — a mindennapokra vetítve — milyen sorsot szánnának az alternatív szolgálatnak. A fegyvertelen katonai szolgálat egyetlen lehetőségére lesorvasztva az intézményt gyakorlatilag katonai alakulatokká szerveznék át, „beolvasztva” a jelenleg az egészségügyben, környezetvédelemben, kulturális szférában stb. dolgozó civil szolgálatosokat. Jobb esetben a polgári védelem alá besorozva (katasztrófaelhárítás, légoltalmi gyakorlatok, közmunkák) sameszkodhatnának mint egyenruhás, ám értéktelen, harcra nem vethető golyófogók. (Választhatasz: Használod-e a szerszámot, vagy csak szolgálod tökök forgatóját? Ez lenne tehát az újdonság alternatív lehetőség; kétségtelen, nem olyan „európaias”, viszont nem csábít — lelkiismereti szabadság címen — a kiképzés alóli kibúvársra sem...)

Az alkotmányjogász elmék tehát kattognak, s készségesen szállítják a rendszerváltás zűrzavaros éveiben elburjánzott ultraliberális emberi jogi vadhajtások lenyesegetésére alkalmas szabályozási javaslatokat. Félelemre azonban (nekünk) nincs okunk. Az Alba Kör a helyén van. *Ha pedig a civil társadalom aktivizálható rétegei erőszakmentesen, de kellő határozottsággal felsorakoznak melléje — ezt az átlátszó militáns manővert még csírájában el lehet haláloztatni.*

Lábjegyzet: Az Országgyűlés javasolt tavaszi menetrendjében újra szerepel a polgári szolgálatról szóló törvénytervezet tárgyalása. Elképzelések szerint az alternatív szolgálat szabályozását csomagban, együtt tárgyalnák egyéb honvédelmi (hivatásos katonák jogállásáról szóló stb.) jellegű törvénytervezetekkel.

A polgári szolgálatra benyújtott kérelmek elbírálása Magyarországon

Év	sorköteles kérelmezők	tartalékos kérelmezők	elbírált kérelmek száma	engedélyezett	elutasított	engedélyek aránya
				kérelmek száma**		
száma						
1989	560	14	469	220	249	48 %
1990	262	36	235	112	123	48 %
1991	441	31	567	299	268	53 %
1992	461	31	386	314	72	80 %
1993	676	45	828	730	98	88 %
1994	1602	52	1307	1195	112	91 %
össz.	5002	209	3792	2870	922	76 %

* A Honvédelmi Minisztérium adatai alapján.

** Az elbírált kérelmek évenkénti száma és az engedélyezett + elutasított kérelmek éves összege az áthúzódozó ügyintézés miatt nem egyezik.

Walbert Bühlmann

A pápa eladja a Vatikánt

Péter apostolnak egy álmoképben tudomásul kellett vennie, hogy az ő szemében százszor szent dolgokat és szokásokat másképp is lehet látni, következésképp meg is lehet változtatni. Az Apostolok cselekedetei 10,9–35-ben ezeket olvassuk:

(Kérjük az Olvasót, lapozza fel a jelzett részt!)

A világsajtó újságírói éppen azon törték a fejüket, milyen szalagcímet fogalmazzanak meg 2000 újévre, amikor a telexek, mintha csak kívánságukat teljesítenék, a következő szenzációs jelentést kopogták le: „A pápa eladja a Vatikánt.”

S valóban, XXIV. János pápa konzisztóriumot hívott össze december 30-ára. De ahelyett, hogy csupán a bíborosok jó kívánságait fogadta volna és a szokásos egyház- és világpolitikai áttekintést adta volna meg, mely alapjában véve semmit sem mondott, de legfőképpen semmit sem változtatott meg, a péteri szolgálat teljesen titokban és saját kezelésében kialakított, jövőbeli modelljét ismertette, mely fölkeltette a világ érdeklődését.

Beszédében kifejtette: „A II. Vatikáni Zsinat megváltoztatta a történelmi egyházképet, és olyan ösztönzéseket adott, amelyek teológiai-elméleti egyetértésre találtak ugyan, de amelyeket pasztorális-strukturális szempontból eddig nem vittek át a gyakorlatba. Nagyon a szívemen viselem, hogy a Zsinat bizonyos kihatásaira bátran igent mondjak... Nemcsak a ruha teszi az embert, az épületek is meghatározzák az embereket. A Vatikán barokk és reneszánsz miliője évszázadokon át hozzájárult ahhoz, hogy ebben az egyházi kormányzati központban olyan stílus és mentalitás keletkezzék, melyet ezeken az épületeken belül nehezen lehet megváltoztatni; eltekintve attól, hogy ezek a helyiségek igen drágának bizonyulnak, ami a fenntartásukat illeti, és nem funkcionálisak, ami a munkát illeti. A harmadik évezred küszöbén ezért úgy tetszik számomra, elérkezett annak az időpontja, hogy elveszük ezt a történelmi ballasztot...”

Ezért elhatároztam, hogy a Vatikánt a múzeumokkal együtt felkínálom megvételre egy európai kultúra-

lis intézménynek. Az ellenértékből másutt építtetek majd egy szerény, funkcionális kormányzati központot a latin egyház számára. Hangsúlyozom: a latin egyház számára. Ezen a nyugati világ ősi keresztény országainak egyházeit értem, melyek a római kultúrából nőttek ki, és alakítólag hatottak a konkrétan létező egyház történelmi formájára. Ami a többi kontinentet illeti, úgy tetszett a Szentléleknek és nekem, hogy mozdítsuk elő a saját kulturális érzéküket, ne terheljük meg őket a »nyugati« egyházzal, nagy autonómiát és kompetenciát biztosítsunk számukra, hogy így az evangélium testet és formát tudjon ölteni közöttük és megkezdhesse új történelmét, s ily módon Latin-Amerikában latin-amerikai, Afrikában afrikai és Ázsiában ázsiai egyház legyen...

A Vatikán eladása azt akarja jelenteni, hogy az Egyházi Állam sem áll fenn tovább, ami azt is jelenti, hogy a nunciaturák funkciója is megszűnik.

Én magam Jeruzsálemben teszem át székhelyemet, hogy ott, levette minden elfoglult történelmi érzékenységet, mely Róma nevével összekapcsolódott, a nagyobb ökumenét szolgáljam. Minthogy minden egyház egységre vágyik, de — joggal — nem akar a római kúria fennhatósága alá tartozni, úgy vélem, hogy Péter utódja az »egység jelének« új, evangéliumi modelljét kell, hogy felkínálja, melyet minden egyház elfogadhat, hogy ily módon a Krisztusról tett közös tanúsággal végre ismét egy egyházként álljanak a nem-keresztény vallások és a hitetlenek világának színe előtt. Ezért a lehető leghamarabb érintkezésbe fogok lépni a többi keresztény egyházzal, hogy megérdeklődjem, készek lennének-e egy közös zsinatra — nevezzük, mondjuk, II. jeruzsáleminek —, hogy ott megvessük azokat az alapokat, melyeken — érintetlenül hagyva a különböző hagyományokat — Krisztus egyetlen egyházként ismerhetnénk el egymást. Nevezetesen arra gondolok, hogy a különböző kontinensek katolikus egyházai, együtt az ortodox és protestáns egyházakkal, csak együttesen merítik ki vala-

mennyire az egyház mibenlétét, s csak együttesen jelenítik meg a »katoliké«-t a maga teljességében és sokféleségében. Ezenfelül szeretném megkísérelni Jeruzsálemben, hogy az ott képviselt három monoteista vallást — a kereszténységet, a zsidóságot és az iszlámot —, sőt a többi nagy vallást is egyfajta ökumenében hozzam össze. Meg vagyok győződve ugyanis arról, hogy minden Istent kereső és Istent szerető embernek közel kell lennie egymáshoz, és hogy amint csak minden egyház, ugyanúgy minden vallás is csak együttesen képes kifejezésre juttatni a Szentlélek működésének teljességét...

Tudom, hogy még nem vagyok képes belátni ennek az elhatározásnak minden kihatását, ahogyan XXIII. János sem láthatta előre a Zsinat minden következményét, amikor azt meghirdette. De hiszem, hogy Jézus és a Zsinat szellemében cselekedtem, és kérem minden nővéremet és testvéremet az egyházakban, hogy ebben a szellemben fogadja döntésemet, és készségesen működjék együtt annak kivitelezésében. Isten engem úgy segéljen, és az Ő evangéliuma!”

Az egyház jobb szárnyából származó G. Morselli így bizonyos értelemben igazolódott. Ugyanis 1974-ben jövőregényt írt „Roma senza Papa — Róma pápa nélkül” címmel.

Persze amit XXIV. János tervezett, valami egészen más volt, és nem valami kishitű pániknak, hanem inkább egy próféta látomásnak felelt meg. A legszélesebb körök reagáltak meglepetéssel és szárnyaló lelkesedéssel. Az emberek sejtették, hogy a „konstantini adományozás” (hamis oklevélen nyugvó) aktáit, miszerint Konstantin császár címeiket, territóriumokat és előjogokat hagyott örökül a pápára és az egyházra, immár végérvényesen archívumba helyezik, hogy fordul a második évezred lapja a maga egyházi triumfalizmusával és kizárólagosságával, s ezért szakadásaival is, és hogy a harmadik évezreddel immár új fejezet kezdődik az egyháztörténelemben.

Fordította: —n—s

Forrás: Walbert Bühlmann: Von der Kirche träumen. Ein Stück Apostelgeschichte im 20. Jahrhundert, Graz 1989, 245–249. old.

Olvasók fóruma

Kedves Szerk.!

Elszomorított „A Bokorról a Bokorért” c. könyvismertetésed (ÉV 1995. december, 13. o.) Melyek voltak a kommunista rendszer által meghurcolt „számos”(!) földalatti civil kezdeményezések? Ezután az eleve a „kiútkeresések” sorába illesztett méltatás nemcsak aránytalanul rövid, hanem vészes leegyszerűsítésében nem lehet megállapítani, hogy csak az ismertető vagy a monográfia sajátossága-e? Mi ebben a szerző és mi a Szerk. véleménye? A Bokorról és létrehozójáról néhány elegáns teológiai-tudományos ihletettséggű fordulattal inkább elta- karja, mint ismerteti a tudnivalókat. Bizonytalanná válik az olvasó abban is, amit megérteni vélt, s ezért bármi belemagyarázható.

A jövőképpel már nem ilyen takarékos az ismertető. Temetői színónímák közül virágozik ki négyféle, új csoporttípus. Közlebbi magyarázat helyett Bulányi halála utánra valószínűsíti kifejlődésüket. Talán ezért is nem ismerünk magunkra, bár jelenleg egyszerre bontakozik ki előttünk: a „temetőgondozók” nyilván a legöregebbek, másra nem alkalmasak, ám bár ragyogó ellenpéldák vannak. A „sekrestyések” néma templomszolgákként számításba jöhetnek, a „menedzserek” sehonnan sem hiányozhatnak, ezek talán a jó szervezők — mert „aki szeret, az szervez”, mondtuk régen. A „szociális munkások” minden kor egyik rétege, effajta tevékenység mindenkitől számon kéretik. A jövőképről való ábrándozás helyett jobb lett volna kimondani az igazságot a „hierarchiától való elvetettségünk”-ről. Ezt a Távlatokból is hiányolom, méginkább a Bokorért és Bokorról szóló könyvből, és annak ismertetéséből.

Budapest, 1996. jan. 21.

H. Mária

*

Kocsi Györgynek
Tübingenbe

Kedves Gyuri!

Az ÉV 1996. februári számának 19–20. oldalán közölt olvasói leveledre szeretnék reflektálni.

Fájlalom, hogy csak idézőjeles örömmel veszed kézbe az „Érted vagyok”-ot. Mi itt, Pilisvörösvár-Bányatelepen, minden magyar nyelvű teológiát szívből jövő örömmel veszünk kézbe. Ugyanis még emlék-

szünk az elég közeli múltba, mikor átütőpapírra gépelt, szinte olvashatatlán másolatokat kellett kibetűznünk, majdhogynem titokban. Mi annak is örülünk, hogy elő lehet fizetni (!) kinyomatott és összefűzött lapokra. Az, hogy tartalmilag mi van benne, szinte másodlagos. Legyen az Bulányi, Konrád vagy Kocsi György.

Te két oldalon keresztül mást sem csinálsz, mint lejáratsz valamit és valakiket, Magadat is beleértve. Nekünk, itt Pilisvörösvár-Bányatelepen, a „valami” és a „valakik” is fájnak.

Fölrovd Karl Herbstnek, hogy nem bizonyított könyvének azon állítása, miszerint Jézus nem halt meg a kereszten. Könyvében a szerző kéllőképpen alátámasztotta véleményét, tehát nem pusztá kijelentést tett, hanem, ha úgy tetszik, bizonyította is. *Ezzel eleget tett az olvasó elvárásainak*, aki ettől függetlenül azt gondol, amit akar. Nemrég beszéltem M. Tibor itteni bányásszal, aki azt mondta, hogy a herbsti magyarázat olyannyira bonyolult, hogy ő akkor már inkább a feltámadást hiszi el.

Én azt válaszoltam neki: Mit hiszel el inkább nekem? Azt, ha azt állítom, hogy a minap összeütköztem egy másik személygépkocsival, de mikor a karambolt követően hátramenetbe kapcsoltam és néhány méterre eltávolodtam a helyszíntől, s újra előre néztem, azt láttam, hogy a motorháztető kisimult, a hűtőrács a helyére pattant, a lökhárító kiegyenesedett, és a lámpa szilánkjai ismét bűrává álltak össze. Vagy ha azt mondom: Képzeld, tegnap majdnem összekoccantam valakivel, de lélekjelenlétemnek köszönhetően, melyben vezetési rutinom is közrejátszott, nemkülönben az ottani út- és látásvizonyok, továbbá a pillanatnyi időjárási helyzet, nem beszélve virtuóz kormányozdulataimról, a gumibroncsok elhasználtsági fokáról, illetve a fékberendezés konstrukciójáról, de említhetném az aznap felvett cipóm talpának mintázatát is, és természetesen a másik fél ügyességét — egyszóval, az utolsó pillanatban elkerültük az ütközést.

Szerinted a valamennyire is súlyos egzegéták Jézus halálát nem kérdőjelezik meg. *Nem is tehetnek ilyesmit (fennhangon), mert azonnal a súlytalanság állapotába kerülnek.*

„A valódi Jézus” c. könyv szerint Jézus nem tartózkodott Indiában (vö. 24. old. 3. bek.), ezt Herbsttel összefüggésben emlegetni *félrevezető*.

Továbbá a könyv szerint Jézus élete nem Indiában fejeződik be. Ez, ilyen megfogalmazásban, *durva csúsztatás*.

Az, hogy egy tübingeni professzor hallott-e Herbstről, lényegtelen, *tájékozatlansága mindenestre nem öregbíti tekintélyét*. A Jeruzsálembé zárán dokolt zsidók többsége sem hallott Jézusról, ezért döntöttek inkább Barabás szabadon bocsátása mellett. Natanael (későbbi apostol) szerint sem jöhet semmi jó Názáretből...

Ha már a neveknél tartunk, képzeld, itt Pilisvörösvár-Bányatelepen senki sem ismeri Kocsi Györgyöt. Pedig mindent elolvasunk, ami Istenről szól, de valahogy keveset publikálsz. Pedig ha írnál valamit, nem a neved szerint értékelnék, még ezek után sem. Hetvenyolc név van a telefon-regiszterben, ebből hetvenketten nem ismernek Téged. Én is csak a nevedet tudom.

Jézus istenképe *mentes* az erőszaktól. Az emberi istenkép szükségképpen projekció, de Jézus nálunknál többet tapasztalt meg. *Felhozott példáiéd jézusidegenek, összeegyeztethetetlenek a szeretettel.*

Szerinted Mózes nem akarta megszabadítani Izraelt, már ha egyáltalán történelmi személy volt. Ezzel a kijelentéssel *mélyen megsértetted zsidó testvéreinket*, úgyhogy teljesen fölösleges nekünk, itt Magyarországon, a zsidó-keresztény megbékélésen munkálkodni. Amit mi évek alatt felépítettünk, azt Te odakintről lerontod.

Jézus valóságos személyként utalt Mózesre, bár túllépett rajta. Véleményem szerint az összes próféták meg akarták szabadítani Izraelt, különben a nevüket sem tudnánk. A nép ostromlása, a küldetés visszautasítása csak stílus.

Beállításod szerint Karl Herbst dilettáns, nem szakember, nem elég alapos, figyelmetlen, sőt tudatlan. A Te lezser stílusod viszont nagy szakértelemről tanuskodik: „Az egyiptomi források nem tudnak a zsidók kivonulásáról. Ettől persze még kivonulhattak.” *Mit számít az, hogy igen vagy nem, s mikor...* Majd ha egy tübingeni „tudós” közli velünk, akkor tudni fogjuk.

Egy szerző nyilvános *lesajnálása, bizonyítékok és építő jelleg nélkül, enyhén szólva nem keresztényi*. Elvégre, egy kutya kölkei lennének, vagy mi... Sem a Haag-díjas Drewermann, sem Küng, sem Herbst nem elég ala-

pos. Csak Kocsi György. Aki nem sorolja fel, hogy végül is kiket becsül. Talán nincsenek is ilyenek.

Ne azt fejtegesd két hasábon keresztül, hogy ki volt Ekhnaton, hanem arról beszélj: ki volt Jézus. Bennünket, keresztény olvasókat, ez jobban érdek. Világosíts fel minket Te, aki mindenkinél jobban ismered a szakirodalmat. Bármilyen szakirodalmat. *Mutasd meg, hogy hol az új, hol a jobb!* Herbst „erőszakmentesítette” az Istent, akire el lehet kezdeni hasonlítani. Erőszakos istenkép mellett ez nem megy.

Mint deklarálod, nem kívánod a Bibliában rejlő ellentmondásokat megvédeni és átmagyarázni. Bulányi György ezen ellentmondások feloldására szentelte a fél életét. Karl Herbst is ezeket magyarázza. És a fel nem sorolt keresztények mind ezt teszik. Hát mit csinálsz Te ott, Tübingenben? Még jó, hogy nem a mi pénzünkön. *Hát minek a diploma meg a doktorátus, ha semmi haszna?*

Legalább hangoztatod ott, amit nekünk, hogy „a Biblia emberi mű”, azaz a Szentírás nem szentírás? Mert így igaz. Meg azt, hogy „Jézus nem nagyon mondott újat morális kérdésekben”, „a jézusi etika felsőbbrendűségét más etikákkal szemben azért nem olyan könnyű bizonyítani”? *Vagy ez Jézus ember-mivoltát húzza alá?*

Herbst csináljon ezt meg azt, sőt már hatvan évvel ezelőtt fékeznie kellett volna a náciizmust. Feszégeted: volt-e konfliktusa a hitleristákkal.

Rajtad, Kocsi György testvérem, volt-e bilincs? Rajtam volt. Te hol voltál katoná? Karl Herbst szanitéc volt. A II. világháborúban. Te hol tartasz az abszolút erőszakmentesség útján?

Mint írod, „nem árt, ha az ember Herbst kívánalmának megfelelően megőrzi a józan paraszti eszét, még a »nagyokkal« szemben is, akik sokszor igencsak kicsik, főleg, ha átmerészkednek más szakterületekre”. Egyetérték. De úgy tűnik, hogy *minden* a te szakterületed. Kár, hogy alig lehet Tőled olvasni valamit.

Azzal vádolod Herbstet, hogy „mindenféle előtanulmány nélkül, nyilvánkozottatva tanít”. Erről Jézus jut eszembe, aki *szintén ezt tette. S egyikük sem minden alap nélkül.* Jóllehet Herbst nem professzor, és Jézusnak sincs doktori fokozata. Pedig milyen jól hangzana: Dr. Jézus Krisztus. Természetesen nagydoktor. Esetleg tübingeni.

Véleményem szerint az „Érted vagyok” nem „futtatja” Herbstet, s nem járattja le a Bokrot. Herbst nézetei nem a Bokor nézetei, ahogy Te is csak Magadat járattad le, s nem a Bokrot.

P. I.

Pilisvörösvár-Bányatelep

*

Amint végignéztam a számot (ÉV 1996. február), tüstént írni akartam. Ti. amellet, hogy sok volt benne a nagyszerű, kissé pofon ütött Kocsi Gyuri irománya Herbsttel kapcsolatban. Mégis aludtam rá párat, nehogy az indulat szóljon belőlem. Alapvető

véleményem átolvasás után sem változott: **igazságtalan, ledorongoló** bírálat, ha nem is olyan komisz, mint Szabó Ferencé (Új Ember, 1995. nov. 26.). Elismerem, hogy tárgyilag sokban igaza van (a tetszhalál, az indiai tartózkodás nem igazolható, az egyes egezetikai fogásokat is kifogásolhatjuk), de ezt így leírni, nagy pozitívuma nélkül (a ránk maradt szövegek „lehámozásának” szükségessége, a lényeg megkeresése) nem tisztességes. *Méltánytalan és nem is logikus* a dilettantizmus és a tudománytalanság vádját vetni népszerűsítő könyve alapján a tényleg tudós szerző ellen (szeretnék úgy tudni görögül, mint ő).

Aztán nem tetszett a más tekintélyek, sikeres emberek elleni csapkodás (Küng, Drewermann), míg közben kiderülhet bizonyos területeken a saját *tájékozatlansága* (pl. Ekhnaton: illene tudni róla, hogy utána a visszatérő dinasztia egyrészt emlékéit is törölni próbálta, másrészt képessége szerint feketítette, ő sem volt egyébként rosszabb a többi teokratikus uralkodónál, a sztálini személyi kultusz visszavetítése pedig újságírói anakronizmus). Megjegyezném, hogy Drewermann igenis ért az egyiptológiához, mégha nem is szolozsmázza eredetiben a Holtak Könyvét. No, most utólagos dühömben majdnem utolértem K.Gy. stílusát. Mindenesetre sokkal szimpatikusabb volt K.Gy., míg őt ütötték és a Publik-Forum „Kocsi” néven védelmezte.

H. F.

Budapest

Miben áll a helyes szemlélődés?

Gondolatok Giuseppe kistestvérem a szemlélődő életről írt könyvéből (Giuseppe Morotti: Contemplativi nel proprio Nazareth. Róma, 1994.)

Komolyan kereszténynek lenni ma azt jelenti, hogy az árral szemben úszni.

*

Semmi bizonyosságba és dogmába be nem záródni, nem abszolutizálni soha semmit, a Szereteten és a megbocsátáson kívül.

*

„...Keresztény az, aki azt teszi, amit Jézus tett, és *úgy* teszi, *ahogyan* azt Jézus tenné...”
(Joe Sobrino salvadori teológus megállapítása).

*

Nem elég segítenem a szegényeken. Szegényként kell a szegények közé mennem.

*

A szemlélődés azt követeli, hogy vágyainkban szakadjunk el ennek a világnak a javaitól. Egy olyan világban, amelyben az emberek minden erejükkel ragaszkodnak a saját javaikhoz és abszolutizálják a tulajdont, miközben nincsenek már tekintettel a közjó szolgálatára.

Egy olyan társadalomban, melynek alaptörvénye a minél nagyobb profit elérése.

Egy olyan világban, amelyben az előtt emelnek kalapot és hajolnak meg, akinek tulajdona, tudása és hatalma van.

Egy olyan világban, amelyben a sietség uralkodik és versenyfutás van, hogy ki szalad gyorsabban, ki a ravaszabb és fűgőbb, ki termel többet, ki fogyaszt és következésképpen szemetel is többet...

*

Hogyan tudok megbékéltetni, igaz imában Istenhez fordulni, mindenki Atyjához, amikor tudomásom van róla, hogy bankszámlám vagy befektetésem révén szegényebb testvéreim kiszípolozása valósul meg?

Hogyan lehetek olyan szemtelen, hogy imádkozzam Istenhez, mindenki Atyjához, egy félig üres luxusház belsejében, miközben testvéreim kóborolnak az utcákon fedél nélkül?

*

Az osztozásban van az én aszkézisem. Az osztozást, a testvéreim iránti mély együttérzést tekintem igazán fontosnak.

A konfliktusok, csalódások, megaláztatások, sőt üldözések és meg-nem-értések, amelyeket velük, illetve az ő részükről is fogok elszenvedni – ezek lesznek az én igazi vezeklőveim és meztelenre vetkőztető korbácsaim, miközben nem lesz más támaszom a hitemen kívül.

Fordította: Mihálffy László

BIBLIA

Az első három és a pünkösdi elmélkedést Király Ignác, a többi Kovács Tádé készítette.

Április 7. — Húsvétvasárnap — Jn 20,1–9 —

„**Boldog feltámadást!**”

Vannak dolgok, melyek nem azáltal jelentősek, hogy bizonyíthatóak, hanem azáltal, hogy erőforrások életünkben. Milyen jó, hogy vannak „miért”-ek, melyekre nincs kimerítő magyarázat. Sok miértre még nincs magyarázat, sokra lehet, hogy nem is lesz, amíg a földön élünk. Ugyanakkor milyen jó, hogy a hívő-kereső ember megtapasztalhatja, hogy mindent tudunk ahhoz, hogy ha akarjuk, értelmes, hasznos, boldog életet éljünk. Milyen jó, hogy az ember folyton küzdhet a kérdések megválaszolásáért, ugyanakkor személyisége teljességével — minden kétely ellenére — bizonyossággal élheti meg, hogy Istennek tetsző életre törekedni méltó az értelmes emberhez. Sőt ez látszik az egyedül emberhez méltó életvitelnek.

Sokan, sokféle módon fogalmazták meg az emberi élet értelmét. A názáreti Jézus is megfogalmazta. Az ő tanításban és életalakításban megvalósult „jó híre” (euangelion-ja) azonban nehezen értelmezhető az örök élet reménye, a feltámadás nélkül.

Miért kell ez a nagy felkiáltójel? Az írások szerint Jézusnak a sok szenvedés

dés hűséges elviselésén keresztül vezetett útja a dicsőségbe (vö. Lk 24,26). Szünetesei szükségképpeniek: aki újat hoz, az konfliktusba kerül a réggel. Akinek figyelemre méltó egyéni gondolatai vannak és azokat hirdeti is, az kihívja maga ellen a hivatalos tanítói réteg féltékeny haragját. Aki nem csupán gondolkodik és hirdet, hanem még kisközösséget is alakít, az kimeríti a szervezkedés büntetést, és „rend”-bontása miatt viselni kénytelen az üldözöttséget.

Jézus radikalizmusa semmilyen kegyes átértelmezéssel nem fér össze. Radikalizmusa egyéni életformájában („nincs hol lehajtani fejét”), a Törőt átértelmező gondolatrendszerében (Máté-féle hegyi beszéd: 5,21–48; Lukács-féle mezei beszéd: 6,20–49), a kultikus gyakorlatokat háttérbe szorító magatartásában (pl. a szombat és a mosakodások dolgában), a szent eszközök, helyek sajátos értelmezésében (áldozati kenyér, tized, templom) és a szeretet-törvényhez való mindenekfeletti hűségében mutatkozott meg. Jézus mindezeket úgy képviseli, hogy az ő útja minden ember számára az egyetlen út az Atyához az Atya Országába.

Ki ne érezné a nagy különbséget Jézus életteljesítménye és a magáé között, az ő kemény hűsége és a maga számítható, óvatos kereszténysége között?! Nagyon erős bizonyosság kell ahhoz, hogy az ember kockára tegye földi boldogulását az örök boldogságért. A mai veréb mindig vonzóbb a bizonytalan holnapi tűzoknál.

Jézus nagyon remélte ezt a holnapi tűzokot, a megdicsőítő atyai ölelést. Honnan vette ezt a bizonyosságot? Milyen belső erő működött benne, hogy pótcselekvések és kompenzációs szokások nélkül is képes volt lemondani a feleség-gyermekek elementáris férfitárgyáról? Hol és hogyan töltődik fel, mikor a tömegek kimerítik, az áskálódó hatalmasok lemerítik energiáit? Hogyan van még ereje az önfelajánlás, a beletnyugvás szavainak kimondására a Getszemáné kertben, ahelyett hogy ’normális’ emberként lázadó, számonkérő kiáltást küldene a néma ég felé? Mindez csak úgy lehetséges, ha valami belső bizonyosság mindig erősebb benne a kihívások külső sodrásánál. Húsvétvasárnap reménye ez a bizonyosság? Az Atya hűséges szeretete a küldetésében hűséges fiához? Ez a belső meggyőződés juttatta Jézust Húsvétvasárnap dialához.

Aki akarja a célt, akarnia kell az eszközt is. Aki akarja Húsvétvasárnapot az élete végén, annak akarnia kell a jézusi szeretet kemény megvalósítását, a megtorpanások ellenére való hűséget életében. Tudom... tudom... Meg is próbálom?

Április 14. — Húsvét 2. vasárnapja — Jn 20, 19–31 — Félelem és békesség

Milyen könnyen fogalmazódik a szójáték: Aki fél, az félelmes. Milyen magabiztosan fogalmaz a János-levél: „Aki fél, az még nem tökéletes a szeretetben” (1 Jn 4,18). Az élet valósága azonban nem ragadható meg ilyen egyszerűen. A félelem olyan jelenség, mely természetes velejárója a földi életnek.

Jézus földi élete sem mentes egyensúlyvesztésektől, megrendülésektől, félelemtől. Lázár sírjánál „elborult lelkében és igen megrendült” (Jn 11,33). A jeruzsálemi ünnepre záródokolt helléneknek beszél saját várható sorsáról és azt mondja: „Most megrendült az én lelkem” (Jn 12,27), és hangosan gondolkodva igyekszik

meggyőzni saját magát a szenvedés elkerülhetetlenségét illetően. A Getszemáné kertben már annyira vérré és életre menőn konkrétá válik a szenvedés és halál, hogy félelme odáig juttatja, hogy alkuba bocsátkozik az Atyával. „Ha lehetséges, múltjék el tőlem...” (Mk 13,35–36).

Melyikünk mondaná mindezek átgondolása után, hogy Jézus csak félelmes, hogy Jézus nem tökéletes a szeretetben!?

A baj, a szenvedés, a betegség, a halál bármennyire kikerülhetetlen velejárója a földi életnek, nehezen feloldozható.

Félünk akkor is, ha veszélyeztetve látjuk értékeinket. Szellemi értékeink

azok, amiket igaznak gondolunk. Sokunkon átfutott annak idején a remegés: mi lesz, ha Magyarországon és rajtunk is alkalmazni fogják a gyógyszeres megtörítés módszereit, és olyant mondunk vagy teszünk, amivel korábbi igazságtartalmainkat megtagadjuk.

Esztétikai értékeink azok, amiben mi a szépet meglátjuk, ápoljuk és őrizzük. A kérges tenyér, az egyszerű harmónia, a festetlen fiatalság szépségét őrző jelenünket veszélyezteti az elpuhanyosodott életforma, a hivalkodó fogyasztói mókuserék és a festék-hazugságok világa. Addig még van remény, amíg félünk az istenálmodta szép elhalásától, és nem kezdjük szé-

gyelni a munkát, a csendet, a valóságot.

Jó értékeink veszélyeztetettsége miatt is félhetünk. Ami jó, az mára relativizálódni látszik: jó az, ami hasznos, ami tőkésíthető. Pedig a jó felette áll pártérdekeknek is, banklántalpaknak is. Jézus szerint a jó magatartás biztosítja az Életre való bejutást (Lk 19,17; Jn 5,29). Az a jó, aki a maga boldogságát mások boldogításának szolgálatában akarja. Méltán félhetünk attól, hogy az önzés világában szenvedő kisebbség marad a jók csoportja.

Félhetünk amiatt is, hogy „ma már senkinek semmi nem *szent*”. A hívő ember értéknek tekinti az Istennek tet-

szést. Példaképnek tekinti azokat, akik hősiességen gyakorolják a szeretetet. Amikor elhal, ami szent, elszabadul a pokol — csak az ördögnek nincs mitől félnie.

A féltő tanítványokat békesség-köszöntéssel erősíti Jézus. Köszöntésének tartalma nem lehet kegyes ámtás, hiszen a maga sorsát jövendölte övének is. A vele való magatartásbeli azonosság vállalásából szükségképpen következik a sorsazonosság is. Békessége nem a „rend nyugalma”: rend, de nem nyugalom. Értékrend és ahhoz való hűség, ugyanakkor kemény kihívások forrása. Nem a világból való kiemelés a Mester békessége, hanem a gonosz életviteltől

való megóvás az ő vágya. Ezért félni is igazában attól kell, hogy az istenálmodta magatartáshoz hűtlenné váljunk. Félnünk mindenekelőtt — csak — önmagunk rossz irányú életvitelétől, önmagunktól érdemes, hiszen az Élet nem elvehető, „csak” elherdálható.

Békességünk is akkor lesz, ha az igaznak, szépnek, jónak és szentnek tartott jézusi értékekhez hűségesek maradunk. Jézus béke-köszöntése azokon marad, azokban virágozik, akik a békesség gyermekei: a meggyőződésükhöz fejlődőképesen hű emberekben.

Április 21. — Húsvét 3. vasárnapja — Lk 24,13–35 — „Tettben és szóban”

Nagy próféta volt Jézus — állapítják meg az emmauszi úton beszélgető tanítványok. Hogy ki volt ő, máig sem sikerült teljességgel meghatározni. Szubjektivitások, felekezeti érdekek, szellemi behatároltságok szerint változik a róla formált kép, amint Rembrandt is kora egyik csinos fiatalemberéről mintázta Jézus portréját és amint a japán szentképekről egy japán fiatalember tekint reánk szűk szemén keresztül. A Jézusról szóló filmek egyike sem tudta úgy igazán megérinteni érzelmi világomat, mert egyik ábrázolás sem mutatta azt a Jézus-képet, melyet az évtizedek alatt magamban megformáltam. Ahány hívő, annyi Jézus-kép, annyi Jézus-értelmezés. Az egyházak igyekeznek központi tekintélyük súlyával egy értelmezést általánosítani, kötelező erővel elfogadtatni az odatartozó hívekkel. A felnőtt, gondolkodó hívő azonban tudja, hogy az a kép is csak egy a sok lehetséges közül, legyen bármennyire ősi, megérvelt, szankciókkal védett. A kortárs értelmezés és a második generáció hithirdetése mindegyikünknek meghagyja azt a lehetőséget, hogy szerény istenkeresőként magunk rajzoljuk meg Jézus portréját. Hogy magunk válaszoljuk meg újra és újra, ki nekem a názáreti Jézus?

Katolikusként állíthatom, hogy sokkal kényelmesebb volt, mikor azt gondoltam, hogy Jézus érdemei meg-

mentenek, törekvésű irányom jó és bűneimet bűnbánattal igyekszem rendezni. A mindennapok valósága továbbgondolásra készítenek. Ha csak támaszkodunk gyermekeimmel a kapanyélre és nem műveljük a kert, abból nem eszünk borsót, sárgarépát még akkor sem, ha estefelé megbánjuk. Hiába várjuk az égből a megoldást, eső jöhet, de gyomirtó nem. Helyettem nem térhet meg Jézus, helyettem nem teheti meg az én istennektetsző tetteimet, helyettem nem taníthatja a jóhírt.

A tekintetben nyugodt lehetek, hogy ő megtette és megteszi, amit csak tehet értem. A tettben és szóban példakép Jézus nem az akkori szellemi központok falait rengette meg, hanem mindenekelőtt a lenézett galileai fiúk szívét, akik a tanítvánnyá levés reményében vele jártak. A közösségépítő Jézus jobban bízott a barátság Isten Országát építő erejében, mint az írásos kövületekben. Nem üzent számunkra írásban semmit, nem adta utasításba a kötelező olvasmányok jegyzékét, nem rendelkezett kultikus cselekedetekről (még az eucharisztia hogyanjáról is eltérő hagyományok maradtak reánk). Számára nem ezek voltak a legfontosabb átadandók. A hívő számára fontos megtartó eszközök kialakulását (az új bor új tömlőjét) rábízta a jövőre. Elég volt neki a mának a maga baja. Én

meg kutatom személyének titkát, magyarázatokat keresek — és ha nem találok, gyártok — tetteire és szavaira. Keresem a valódi Jézust, és az arcát eltakaró történelmi hordalékok félretolásával tetteket és apostolkodást újra elodázó történetkritikai olvasgatásokban vélem megtalálni őt. Ha azonban 20 évszázad nem tudott hiteles arcot bemutatni, akkor talán érdemeiből a több figyelmet küldetése tartalmára fordítanom. Igaz, a források ugyanazok, de mentesebbek a felelősség-átruházó tendenciáktól.

A négy evangéliumon átsüt Jézus hatalma. Hatalma volt a világi hatalmasságokon, mert neki az Élet volt a fontos, azt nem vehették el tőle. Hatalma volt a vallási hatalmasságokon, mert az eszközök erdejében kóborló vallás fölül tudott emelkedni, és lényegét felmutatóan beszélt és cselekedett. Hatalma volt kora átlagemberein, mert bár folyton megesett a szíve a szerencsétlenségekben, de lerázta magáról a csodadoktor és az ingyenes élelmezést biztosító király kísértését. Hatalma volt önmagán is, mert a lét- és fájfenntartás alaperőit is alá tudta rendelni küldetésének, az ahhoz való hűségnek. Tettben és szóban hatalmas próféta volt... Tettben és szóban hatalmas tanítványi baráti kört akart... Akar ma is.

Április 28. — Húsvét 4. vasárnapja — Jn 10,1–10 — Jó Pásztor-vasárnap, Hivatások világnapja

Egy karám, egy akol attól az, hogy falak veszik körül. A falak elválasztanak ugyan mindattól, ami a karámon kívül van, de védenek is mindattól, ami a karámban tartózkodókra

leselkedik odakünn. A falak megóvnak ugyan a káros hatásoktól, de a hasznosaktól is!

Ezért van a karámon ajtó. Ha nincs ajtó, be vagyunk falazva: börtönben,

gettóban élünk. Ha van ajtó, azt akkor nyitjuk és csukjuk, amikor jónak látjuk. Többnyire nappal nyitjuk és éjszaka zárjuk. A fényt mindenkor beengedjük, a sötétséget iparkodunk ki-

rekeszteni. Ám ehhez tudni kell a különbséget fény és sötétség, nappal és éjszaka között. Ismerni kell az időt: mikor kell nyitni és mikor bezárni! Jó, ha valaki ismeri az időt és őrzi az ajtót. Akkor nyit s zár, amikor kell. Az ajtón át kijutunk a szabadba, de az ajtón át bármikor haza is találunk, ha elfáradtunk, vagy teletömtük magunkat odakint a válogatott legelőkön a legkülönfélébb táplálékok sokaságával.

De jó újra itthon, távol a harsogó rétek zajától: együtt a mieinkkel, csupa ismerős arc, ismerős gondolat — ismerős bégetés. Védve vagyunk a kint ránk leselkedő farkasoktól. De jó ez a zárható, ez a jól bezárt ajtó! De jó az éjszaka sötétje és csöndje, amikor szünetelnek az információk, amikor nincs semmi újdonság, csak a megszokott vackunk, a párunk puha meleg bundája, hozzánk bújó bárányaink ismerős lehellete.

És milyen jó a pirkadat fénye, a reggel öröme, az újrakezdés szépsége, a rét beláthatlan tágassága, ahová ki-

tódulunk az ajtón. Milyen jó, hogy most nyitva van, milyen jó, hogy estig nyitva marad, milyen jó, hogy szabadon közlekedhetünk ezen az ajtón át ki és be, legelőre és haza, kalandokra és fészekmelegre, pardon: karám-melegbe. Jézus azt mondja: Ő az ajtó. Az Ő szelleme a nyitás és zárás, a kitekintés és hazatalálás, a tágasság és bensőségesség, a ragyogás és rejtőzés, az egyetemes és az egyetlen. Ez a szellemiség az embernek való, a jó.

És — bármily sovíniszta ízü kijelentés legyen is: minden egyéb rossz, minden egyéb idegen az embertől és megrövidítése az embernek. Minden egyéb betörés és rablás, rendbontás és pusztítás. Nem az ajtón jönni be, nem időben; nem az ajtón kerülni ki, hanem a palánkon vetődni át: ez is mind kaland, de mennyire más szellemű! Más a pásztor jól ismert hangjára világosban, közösen, egységben nekivágni új és új izgalmas réteknek, s más rablók szirénvíjogására átejtődni a

palánkon és sötétben botorkálni, ott ólálkodó farkasok és orgazdák fantáziátlan és fájdalmas csapdái közé. Más. Egészen más. Nem összetéveszthető. Össze nem keverendő! Jaj neked, ha összetévesztetted! Jaj annak, aki összekeveri neked! Jézus nem keveri össze. Jézus élesen, szinte bántóan szétválasztja! „Én ajtó vagyok.” Aki megkerüli az ajtót, az nem jár egyenes úton: az betörő, az rabló, az gyilkos.

A pásztor, akire méltán hallgatnak a juhok, az ajtón át közlekedik. A kellő időben és helyen való nyitás és zárás, nekilödulás és elpihenés, szétszéledés és összekapaszkodás igényét és szükségét jól ismeri, ügyesen fogalmazza, intézi. Jézustól van hivatása erre, lett legyen ő a római pápa vagy egy tanyasi nagymama, aki emberi közösségért, szeretetközösségért felel egy akkora-amekkora karámban, melyet Isten bízott rá.

Május 5. — Húsvét 5. vasárnapja — Jn 14, 1–12 — Egy az út: Krisztus

A múlt vasárnap Jézus ajtónak mondta magát, amelyet nem lehet megkerülni anélkül, hogy ne ártsunk az embereknek. Ma útnak mondja magát, amelyen kívül nem vezet semmi és senki az Istenhez. Ezek alapján nagy szerénységet olvashatnánk ki Jézus jelleméből. Ám ne hamarkodjunk el a dolgot. Ugyanebben a szakaszban ilyeneket is mond: „Nem magamtól mondom a beszédek, amelyeket mondok nektek... A bennem bízó a tetteket, amelyeket én teszek,

tenni fogja maga is, és ezeknél nagyobbakat fog tenni.” „Nem magamtól beszélek, felülmúlhatjátok tetteimet”: ezek viszont a legszerényebb hangszerelésű kijelentések.

Honnan ez a kettősség? Egyetlen tőről fakad: a szeretetből. Jézus szereti az Apát és szeret minket. Tudja, mi válik javunkra, és amikor ezt reklámozza, nem győzi szégyen nélkül dicsérni az árut, még akkor is, ha ez az áru történetesen ő maga, akit szeretett Apta nekünk, szereteteinek szállítt, ép-

pen azért, mert Ő a legjobb. De amelyik pillanatban arról kezd beszélni, hogyan használhatjuk ezt az árut, mit kell vele tennünk, rögtön arra tér rá, hogy mennyire alkalmasak vagyunk folytatni művét: hiszen ő sem magától csinálja, és számunkra is pontosan ugyanaz a szeretett Apa a forrás, mint számára. Semmi gyámoltalankodás! Nekirugaszkodni! Ha neki sikerült, pedig „egyszerű” szócsöve az Apának, nekünk is fog; s ha az ő útján járunk és bízunk ennek az útnak a

kiválóságában, mi is tudunk tenni olyanokat, mint ő, sőt olyanabbakat.

De nehogy ezt biztatásnak szánt kegyes hazugságként könyveljük el, indokolja is: Ő elmegy az Apához, számára a földi téreken való fejlődés lehetősége lezárul, de számunkra nem. Utolérhetjük, lepipálhatjuk. Nincs plafon! Csak fejlődési kötelezettség! Életünk hosszabbra nyúlhat, tehetünk több emberrel jól, utazhatunk a jó hírrrel messzebbre, gyorsabban, mint ő. Nagyobbakat tehetünk, ha nem is épp szebbeket. Bár, ha belegondolunk, hogy Jézus nem ült be János helyett a börtönbe, mint a mercedariusok, trinitariusok, fogolykiváltó szerzetesek,

Május 12. — Húsvét 6. vasárnapja — Jn 14,15–21 — Amikor Isten a hálás

Minden egy tőről fakad Jézusnál: a szeretetből — ezt állapítottuk meg a múlt vasárnap. Semmi más nem érdekli Jézust, csak a szeretet, ez derül ki a mai evangéliumból is. A szeretetből azonban sok minden következik. Ha szeretjük, meg kell tartanunk mindent, amit meghagyott nekünk. Igaz, nem ingyen kéri! Arról itt nem is szól, hogy milyen jó érzés, ha megtesszük, amit mond. Most csak arról biztosítja tanítványait, hogy eltávoztával is gondoskodik róluk. Ha a gondoskodását nem is tudja közvetlenül éreztetni, gondoskodik egy másik Gondoskodóról (paraklétosz = akit bármikor odaszólíthatunk). Ez tanítványaival lesz a jövő egész folyamán: az Igazság Szelleme, akit a tanítványok jól ismernek, mert náluk tartózkodik és bennük is lesz...

A tanítványok megelégednének eddigi Gondviselőjükkel, egyáltalán nem akarnak másikat. Jézus azonban könyörtelenül könyöröltes velük; vigasztalja őket: nem jutnak árvaságra, eljön hozzájuk. Ám ez a biztatás elég misztikusan folytatódik: Láttok majd, mert élek és ti is élni fogtok. Hogyan? Hol? Valahol az Igazság Szellemének méhében: akkor majd rájövünk, hogy Isten Fia Apjában van, de bennünk is,

Május 19. — Urunk mennybemenetele — Mt 28,16–20 — Önállósítás

Búcsú. Utolsó találkozás. A tizenkettedik tanítvány, a hatalom legkonokabb megszállottja, nem él már, felmorzsolta őt a fennálló hatalom, kioltotta benne az életkedv utolsó szikráját. Önkezeivel hajtotta végre a hatalom ítéletét: az ilyenre nincs többé szükség.

A tizenegy lelke nem kevésbé háborgó tenger. Ki vámasztalát, ki halászhalóját hagyta ott, hogy valami jövedelmezőbbnek, valami komo-

mert más dolga volt; és ki sem váltott senkit a tizedelésből, mint Páter Kolbe a haláltáborban, akkor még a szépség terén is tudunk példákat mondani kijelentésére.

Nem az volt ugyanis a Krisztus-esemény célja, hogy mindenkit mindenben felülmúló életet tárjon elénk, hanem az, hogy megmutassa nekünk az Apát és az utat az Apához. Nincs más, ami fontosabb lenne számunkra Krisztusban: aki őt látja, az Apát látja, aki tetteit követi, jó úton jár. Akiben bizalom van, az célba jut. Él a cél. Mindenkinek jut ott hely. Ha nem lenne még elég hely, a Mesternek az lenne a legsürgősebb dolga, hogy elmen-

ni meg benne. De ez csak attól és addig vonatkozik ránk, amettől és ameddig magunkévá tesszük Isten Fia meghagyásait és meg is tartjuk azokat. Ha nem, akkor kívülrekedünk az Igazság Szellemén a világ fiai gyanánt, akik képtelenek befogadni az Igazság Szellemét, észre sem veszik, hiszen nem is ismerik, annyira el vannak telve a Hazugság Szellemével. Az igazság az, hogy szeretni jó. Hogy önzőnek lenni jó — ez hazugság, vagy ami még rosszabb — hiszen kevésbé tettenérhető —: féligazság.

Eltelik a kovásztalan kenyerek ünnepe, és a világ nem látja többé Krisztust, az Igazságot, akit megölt; csak azok látják, akikben benne él: bennük új életre támad. Bennük tovább ragyog! Egyre fényesebben. Öngerjesztő folyamat ez. Aki magáévá tette a szeretet igazságát, és tartja is magát hozzá, az ezzel egyúttal megmutatja szeretetét Mestere iránt, akitől mindent tanulta, akinél látta. Az Apa annyira szereti a Fiút, hogy aki szereti a Fiút, azt ezért viszonszeretetében részesíti. A Fiú maga is meghálálja a szeretetet, mellyel viszonoztuk szerető tanítását, példáját. Ő is viszonszeret minket, mint az Apa, mégpedig

lyabbnak haszonélvezőjévé váljék a Messiás oldalán. És a Názáreti kétségtelenül jól indított: szaporodtak a csodák, tódultak a tömegek. Már nem sok hiányzott a végleges hatalomátvételhez. Ám a Mester többször is, de most végleg megtorpant a cél előtt. Nem ragadta meg a hatalmat, sőt a hatalom kezére adta magát. Őt ragadták meg, s tették el láb alól, mint egy rühes rabszolgát.

jen és helyet készítsen azoknak, akiknek egyébként nem jutna. De nem így van. A világ kezdete óta mindnyájunkra kész hely vár, s mivel a szellemi értékek nincsenek alávetve az anyagi értékek porosodási, rozsdásodási, szuvasodási, penészedési, dohosodási folyamatainak, azért semmi szükség rá, hogy a Mester porrongygal, rozsdamaróval, rovarirtóval felszerelve előreszaladjon, hogy a helyünket kissé rendbeszedje, aztán visszaszaladjon értünk, hogy el ne tévedjünk. Semmi szükség erre, mivel a hely készen vár, s az utat is ismerjük oda. A hely az Apánál levés, az út a Krisztus.

úgy, hogy felragyogtatja magát előttünk.

Az Ő fényében pedig minden egyre világosabb lesz. Világos lesz, hogy milyen nagyszerű önzetlenül szeretni, mintegy a Teremtő szeretetével, akinek a szavára érték terem ott, ahol előtte semmi sem volt. De az is világos lesz, hogy a legnagyobb szeretet a barátokért áldozott élet, mert ez tovább gyűrűket vet a szeretet-óceán felszínén. Az is világos lesz, hogy miért kell itthagynia bennünket a Mesternek, s hogyan nem maradunk mégsem árván — de ez már a következő vasárnap mondanivalója.

A hála ritka virág — mondja a közmondás. Valójában a viszonszeretet: csodálatos virág! Oly pompás, hogy megkockáztatom: talán az Isten is hála nekünk érte, hogy ezt megtapasztalhatja részünkről. Hiszen viszonszeretetünk nélkül csupán a teremtő szeretet ízet élvezhetné, és a viszonzás viszonzásáét soha (leszámítva bizonyos Szentháromság-modelleket, amelyek azonban még mindig elég belterjesek maradnak). Pedig hát hálát jutalmazni, jutalmat meghálálni: ez hordozza az örök boldogság mindent betöltő illatát!

Akkor a tanítványokban összeomlott minden. Minden valós remény a messiási békéről, de szerencsére minden csalfa álom is a messiási hatalomról. Csak keresztfeszítése utáni találkozásai Vele, győzték meg őket arról, hogy nincs minden veszve. Talán még semmi sincs veszve! Ám az újjáéledt remények sajnos újjáélesztették a csalfa álmokat is. Ezért volt oly fontos a búcsú: a távozás! Nem az

a véres, csúfos, lehangoló, kétségbejuttató; hanem ez a ragyogó, felemelő, biztató, feladatot adó. Mert igaz ugyan, hogy most is elment. De minden jel szerint győztesen: vissza az Apához.

Ha szeretjük, csak örülünk vele, hogy végre ott lehet újra, ahol a legjobban szeretik. Minden jel szerint valóban megtehet mindent égen és földön. S ha valamit mégsem tesz meg, az nem azért van, mert nem tudná, vagy mert nem Ő az, aki tudná, hanem: mert nem akarja. Nem értjük, miért nem akarja, amit mi: a hatalom hatékony működtetését, ellenfeleink elsöprését, barátaink beolvasztását Szervezetünkbe; de nem akarja. Talán majd később. Szereti kielégtetni kielégülésünket.

De nini: talán most mégis. Az összes népeket ránk bízta: az ellenséges és a baráti államokat egyaránt. Tanítvánnyá kell tennünk őket és be-

lemerítenünk Mennyei Atyánk, Mesterünk és Szent Szellemük nevébe! Nosza! Megtérítjük őket! Először a hatalmon lévőt, és hatalma révén egész népét. Keresztelünk és anyakönyvezünk...

Vagy talán nem erről volt szó? De hiszen megígérte, hogy mindennap velünk lesz, amíg véget nem vetünk e világcorszaknak! Itt is örizzük műremek szentségházainkban, díszesen illusztrált Bibliáinkban, államilag elismert egyházainkban. Mi kell még? Valami még hibádzik nekünk (Mk 10,21; Mt 19,20)? S mi lenne az? Nem az igazi Apa, hanem a szigorú Főisten nevébe, nem a valódi Jézus, hanem az elit főpap nevébe, nem a tényleg Szent Szellem nevébe merítettük bele az embereket, hanem csak a szenteskedés szellemének nevébe. Nem tanítvánnyá tettük, hanem szorgalmasan tagdíjat fizető egyháztaggá. Mert aki a valódi Apa nevébe merül, az okos

gyermek lesz, aki tanul és kérdez. Aki a valódi Jézus nevébe merül, az hűséges tanítvánnyá lesz, aki átvesz és továbbad. Aki a tényleg Szent Szellem nevébe merül, az egyszerre egyedien-önállóan mély és közösségbélien alkalmazkodó-iránymutató. Hamisan cseng mindaz, ami egészen más, csak így van jelen bennünk, így van jelen velünk nap-nap után a Mester. De így mindig, így véresen komolyan és biztatóan ragyogón.

Ezt nem kell elhinni és nem lehet magyarázni. Ezt élni kell, s akkor érezni lehet. Amíg azonban a Mester látható alakban köztünk élt, nagy volt a kísértés, hogy vele éléssük, vele intéztessünk mindent. Ennek vége. Ő élénk élte és elment. Most mi jövünk: a Szent Szellem képessé tesz rá. Mesterünk példája és tanítása velünk marad. Égi Apácskánk áldása kísér.

Május 26. — Pünkösdvasárnap — Jn 20, 19–23 — „Megörültek, hogy látták...”

Az ember örül, mikor viszontlátja azt, akit szeret. Az ember nagyon örül, ha nagy bajból szabadult barátját látja viszont. A tanítványok irigylésre méltó egyszerű emberek. Örültek, pedig szorongás is terhelhette volna lelküket. A hároméves együttjárásból nagypéntekre nem született baráti szolidaritás sem.

Jézus azonban nem lenyomja egyénisége súlyával, hanem fölemeli békecsókívánó testvéri szóval tanítványait. Van ok az öröme! Nincs veszve semmi, itt a komoly nyájajuhász, aki a féltő topogásból kilendít, feladatot ad. A megzavarodott embernek nincs nagyobb öröme, mintha újra kitisztulnak a dolgok.

Pünkösdvasárnap a történelmi Jézus utáni önálló emberi lépés ünnepe. A kisgyermek első lépései kitörő öröm a családban. Még akkor is, ha sok fenékre huppanás követi. A tanítványi közösség első lépései öröm a jézusi családban, de nagy zavart és ellenségeskedést szül a zsidó nemzettestben és vallási közösségekben. Az első lépések lehuppanásai közé számít Péter pünkösdi beszédében a zsidók általános vádolása Jézus megölése miatt („ti”: Csel 2,23), a leválás hirdetése a Jézushoz térőknek (Csel 2,40), s a Vagyonközösség próbálkozásakor Ananiás és Szafira halállal fizetnek megbotlásukért (Csel 5,5), a közösség pedig lelkes pozitív gondolkodás helyett félni kezd.

A pünkösdvasárnapi bátor kiállás tényét azonban nem homályosítja el a sok emberi tényező. Az ötvennapos belső érlelődés, tisztázó visszaemlékezés közös nevezőre hozta a tanítványok zárt körét. Tudták, hogy Jézus, az ő Jézusuk nem mérhető a mindennapi ember mércéjével. A tanítás során sokszor előkerülő és az idők végezetéig megígért Szent Lélek jelenlétét és közreműködését a tanítványok az egyetértésükön mérik le. Amit közösen elhatároznak, az az ő akaratuk és a Léleké (Csel 15,28). Akkor is így tartják, ha később kiderül, hogy dönthettek volna jobban is (vö. a jeruzsálemi zsinat döntései a pogányokból lett keresztények számára). Nem gondolják, hogy a Lélek helyettük szól, tesz bármit is. A Lélek indít, sugall, cselekszik a tanítványok által. Ez a belső bizonyosság Lelke, amikor érzi, tudja az ember, hogy van mondanivalója, van tennivalója.

Mi különbözteti meg ezt a bizonyosságot az egyszerű emberi meggyőződéstől? Azt tapasztalom, hogy a Lélek szerinti indíttatás túlnő rajtam. Nem akarom, nem vágyom szólítani és mégis kell. Ebben a „kell-élményben” benne vannak az értelmi és érzelmi motívumok: felkérések, barátságok, ígéretek, sikerélmények... Összességében mégis indíttatás-élmény az, melyben mindez összefoglalható. Az ember először nem akarja, azután húzódozik, kéreti magát, majd

nekigyürkőzik és teljesít és végül boldog békességet-fáradtságot érez, hiszen úgy érzi, jót tett, legalábbis rajta nem múltott.

Mit jelentenek a lángnyelvek, hogyan is volt az a zúgás és milyen külső és belső csodás dolgok történtek, ezen évszázadok óta vitatkoznak a biblikusok. Azon viszont nincs mit vitáznunk, hogy a jézusi életmű nem ért véget sem Nagypéntekkel, sem Húsvétvasárnappal. Nem, mert a tanítványok a maguk módján, a maguk értelmezésének és elkötelezettségének függvényében nekigyürkőztek, hogy Isten Országát hirdessék meg a földön. Ma számon kérhetünk sok mindent rajtuk a tekintetben, hogy milyen kevés és kevert anyagot hagytak reánk a történelmi Jézusról. Egyet azonban el kell ismernie mindenkinek: még ilyen tükrös általi, homályos képanyagban is eljutott hozzánk Jézus jó híre az Atyáról, az Ő országáról.

Legyen ez biztatás arra, hogy bármilyen tökéletlen is, amit istenektetés szándékával teszünk, szólunk, abban azért megőrződik, tovább fejlődik az elvetett mustármagból növekvő növény. Mindössze bizonyítványmagyarázat helyett tegyük és mondjuk azt, amit meggyőződésünk és szívünk szerint kell. Ha ezt úgy tesszük, hogy nyitott szívvel ápoljuk egyéni továbbfejlődésünket is, akkor a lényegben megértettük Pünkösdvasárnap üzenetét.

Környezetbarát bevásárlás

(A BOKOR Ökocsoport találkozásán elhangzott előadás.)

Kedves Egybegyűlteket!

Mi, akik itt összejöttünk, dédelgetünk egy közös gondolatot, van bennünk egy közös és óriási vágy: környezetünknek barátjává szeretnénk válni — váltunk is már bizonyos mértékig —, és erre másokat is buzdítani szeretnénk. A barátokat arról lehet felismerni, hogy szeretik egymást. Miben is áll a szeretet? Egy volt tanárom így határozta meg ezt a számomra — és mindannyiunk számára — legfontosabb szót: AKAROM, HOGY ÉLJ! Akarom, hogy éljenek a növények, állatok, akarom, hogy „éljen” a körülöttem lévő élettelen világ is. És külön kategóriába sorolok egy fajt, pedig ötmilliárd éves bolygónkkal csak ezredéveket élt együtt — az embert —, akire szintén érvényes az általános parancs: Akarom, hogy élj! Tulajdonképpen nem érdemelné meg a külön besorolást, mert amivel kivívta ezt magának, azt el is homályosítja mindaz a szörnyűség, aminek következtében megsebzett bolygóról, öngyilkos emberiségről beszélhetünk. Az én témám azért téma a mai napon, mert VÁSÁRLÁSI SZOKÁSAINKKAL nagyban hozzájárulunk ahhoz, hogy ez a gyászos eredmény létrejöhön. Szeretlek... akarom, hogy élj... — hány és hány ezer évig nem kellett összegyűlni, hogy erről beszéljünk, konferenciázzunk. Arra, hogy ne az evolúció zsákutcájának, kihalásra ítélt fajnak tekintsük az embert, talán éppen ez a beszélgetés, és az ezt követő tettek adják a reményt.

Azt mondjuk, hogy az ember évezredek óta környezetbarát módon élt, bár nem fogalmazta ezt így meg. Annyit vett el magának a Természetből, annyit alakított át belőle, amennyit az elbírt, amennyit az fel tudott dolgozni belőle. Ugorjunk egy nagyot, és gondoljunk bele, hogy egy valamikori ősrünk hogyan élt, mint elégtette ki szükségleteit. Egész nap enivaló után járt, folyamatosan ette a bogyókat, gyümölcsöket, növényi részeket és kisebb állatokat,

pókokat stb. Az ellenség elől a fára mászott, ahol vackot épített magának, és meghúzta magát éjszakára is. Valószínűleg a földi éghajlati változások és a növekvő létszám okozott neki komolyabb gondokat, és kényszerítette a vadászó életmódra, amelynek során a szűkös növényi étrendet kiegészítette, illetve a hideg ellen bőrökkel, szőrökkel tudta védeni testét. A vadászás aztán meghozta az anyagok jobb megmunkálásának lehetőségét, a szerszámok tökéletesedését. Később még többen lettünk, az egyes közösségek ismerték is egymást az adott elterjedtségi területen, kialakult, hogy az adottságaiknak, képességeiknek megfelelően megtermelt javukat egymás között kicserélik. Ez a közvetlen, embertől emberig erős cserekereskedelem igen sokáig működött az emberiség történetében, és működik ma is kisebb közösségeken belül. Közben megjelent a pénz, és vele az áru, a kereskedő, a városi polgár, és ezek mindinkább kiszorították az önellátást, a közvetlen kereskedelmet. E folyamat során az ember egyre kevésbé érzékeli létszükségleteit, s egyre több olyan dologgal veszi magát körül, amelyek nem életben maradását, egyszerű, de megelégedett életét szolgálják. Fantáziánk nem ismer határokat, amilyen nyersanyagaink vannak, azokból a legnagyobb zagyvaságokat is kihozzuk — gondoljunk csak a mai kor sok ostobaságára: a

Reichstag bebugyolálására felhasznált fóliára, a lefolyódarálóra, a könnyűzenei koncertek decibeljeire és sok minden egyébre.

Felmondtuk a barátságot a környezettel, mert olyan mennyiségben termelünk, olyan átalakításokat végzünk a Természetben, amit az már nem bír el. Átbillentünk egy kritikus ponton: több a károsítás, mint amennyit a Természet fel tud dolgozni. Mi, magyarok a világ nagy fogyasztói között vagyunk. Ha ilyen módon élne az emberiség egésze, akkor csak 3 milliárdan lehetnének bolygónkon, svéd életszínvonalon élve ennél is kevesebben, 800 millióan. GANDHINAK a jelenre nézve is igaz van abban, hogy A FÖLD JAVAI ELEGÉK AHHOZ, HOGY ELTARTSÁK AZ EMBERISÉGET, DE NEM ELEGÉK AHHOZ, HOGY KIELÉGÍTSÉK MÉRTÉKTELEN IGÉNYEIT. Ezt és még sok egyebet átgondolva ráébredhetünk, hogy óriási a felelősségünk.

Ebből következik, hogy az áru nem a boltban, még csak nem is a gyárban kezdődik, hanem ha úgy tetszik, amikor kitermelik a nyersanyagot a bá-

Cham

nyában, ha úgy tetszik, évmilliókkal ezelőtt, amikor képződni kezdett. És nem is a kukában ér véget, nem is a szeméthegeyeken, hanem a talajvízben feloldódva, légkörbe bekerülve, élővizekbe bemosódva. EZ MIND... pedig csak magát az árut néztük; hol van a sok egyéb anyag, az energia, ami a gyártáshoz kell, a melléktermékek, a csomagolás, a szállítás. Amikor a kezünkben tartunk egy árut, amikor megpillantjuk valahol, vagy a reklámban a képét látjuk, hallunk róla, mindez jusson eszünkbe: miből lett és mivé lesz. Gyűjtünk ismereteket a különféle anyagokról, molekulákról, amik fölépítik; nézzük meg a csomagoláson, hogy miből van, mivé fog válni, ha a kezünkől kikerül. Kalas Gyuri szokta mondani: Játsszunk nyomkövető játékot! Igen élvezetes, izgalmas és rendszerint életbevágó szórakozás felnőtteknek, gyerekeknek egyaránt. Ha ilyet játszunk, biztos, hogy az egyik legjobb módját választjuk a környezeti nevelésnek, hiszen a gyerek azt érzi, hogy társak vagyunk, osztozhat a felnőttek gondjaiban, örömeiben, felnőtt dolgokkal foglalkozhat, és ezért még nagyobb lelkesedéssel vesz részt benne. Mindeközben megtanul velünk együtt tudatosan vásárolni, a hozzá kapcsolódó pénzügyeket takarékosan intézni, határozottan viselkedni a boltban, gyorsan és megközelítőleg helyesen dönteni, legtöbb esetben szemben a reklámok sugallataival.

A környezettel barátságban élő ember készül a vásárlásra, arra a cselekedetére, amely gyakran és sok időt igénylően fordul elő az életében, hiszen munkánkat is javarészt pénzkeresés céljából végezzük, és a felesleges vásárlásokkal magunkat (férjünket) kényszerítjük többletmunkára. Maga a vásárlás is komoly szellemi és sokszor fizikai munka. A készülést tehát mindenképpen írásban érdemes kezdeni. Át kell gondolni, mire van szükségünk, és listát kell készíteni. Háziasszonyoknak ajánlom, hogy lehetőleg egy hétre előre tervezzék meg nagyjából az étrendet, nézzék meg, mi fogyott ki a háztartásban. Ha van egy ilyen listánk, rögtön megbeszélhetjük, hogy ki, mikor, hova megy majd vásárolni a héten. Így jobban eloszlik a teher, a pénzt is könnyebb beosztani.

A mikor és hova kérdésnél alapelv, hogy minél kevesebbszer — mert minden alkalommal nagy a csábítás, hogy mást is vegyünk, mint amit felírtunk. Másrészt minél közelebbre

menjünk vásárolni — lehetőleg gyalog 15 percen belül elérhető legyen a bolt —, mert a szállítás így kevesebb energiával történik, és nekünk is olcsóbb gyalog bevásárló kocsival, esetleg biciklivel és bicikliutánfutóval, mint tömegközlekedéssel menni. Élelmiszerek és háztartási cikkek bevásárlásához mindenképpen a kis boltokat tudom javasolni a távolabb lévő nagy bevásárlóközpontok helyett, hiszen azok az autósok megtévesztésére épültek, akik így még nagyobb tételeket, és még több szükségtelen dolgot tudnak vásárolni (nagyobb környezetszennyezéssel és összességében sokszor drágábban is). Autót tartani — úgy gondolom — csak mozgássérülteknek és árufuvarozással foglalkozó szakembereknek szükséges. A sok-sok bevásárló autóst egy kis bolt kiváltja egy-egy teherautóval.

Ha messzebb lévő üzletben kénytelen az ember valamit megvenni, pl. iparcikkeket, akkor ott a taxi. Falvakban érdemes összefogni, és ismerős megbízható családokkal együtt tartani egy autót. Inkább a barátság építésébe kell fektetnünk energiáinkat, mint a saját kocsni pénzigényéből és környezetszennyezéséből eredő terheket viselni, ill. viseltetni családdunkkal, embertársainkkal.

A kis bolt azért is célszerűbb, mert ott a személyes kapcsolat során befolyásolhatom a boltos szemléletét. Ebben a vonatkozásban egyelőre a következményről számolhatok be: A zöldségest és egyéb boltosokat próbáltam rábeszélni, hogy nylon helyett papírzacskóba adják az árut, de a papír annyival drágább, hogy nem éri meg nekik. Vizont tartalmas beszélgetéseket folytattunk környezetvédelmi témákról, és most már nekem a saját szatyromba önti, illetve az általam hozott nylonba teszi az árut ahelyett, hogy automatikusan a saját zacskójához nyúlna.

Még mindig a vásárlási előkészületeknél maradván, szintén alapelvnek tekinthetjük, hogy legjobb mindig az eredeti. Vagyis a tehenész-

től, a kenyeret a péktől, a zöldséget pedig lehetőleg a saját kertünkől szerezzük be. Természetesen itt is mérlegelni kell, hogy milyen áron jutunk az imént említettekhez. Ha csak sok utazással, nagyon drágán kapnánk meg őket, akkor mondjunk le ezekről a forrásokról. Fontos még, hogy lehetőségeinkhez mérten gondoskodjunk a télire való eltevésről, mert így megkímélhetjük pénztárcánkat, egészségünket és környezetünket is.

A közvetlen vásárlási előkészületekhez tartozik egy látszólag elhanyagolható, ám mégis sokszor nagymértékben befolyásoló szempont: a ruházat. Ha csak nem kénytelen váratlanul valamiért betérni az ember egy üzletbe, öltözködjünk célszerűen a vásárláshoz. Ha pl. bevásárló kocsival megyek vagy biciklivel, hátizsákkal és általában sok mindent vesznek egyszerre, hogy ne kelljen gyakran jönnöm, nem a legalkalmasabb a magassarkú cipő, a félteni való ruha, az elegáns kabát. Erre oda kell figyelni, mert ha valaki kényelmesen és elegáns ruhában óhajtja megejteni a bevásárlást, rögtön az jut eszébe, hogy kocsiba üljön. Sokan ezzel indokolják az autótartást, holott meg lehet oldani anélkül is, csak sportosabb, praktikusabb, viseltesebb öltözködéssel kell hozzá (pl. kirándulóruha). És persze annak elviselése, hogy nem csak divatos, elegáns ruhában látnak az emberek. Ezzel kapcsolatban az a tapasztalatom, hogy ha a biciklizős ruhában jelenek meg az üzletben, 20 évvel fiatalabbnak néznek, és úgy is beszélnek hozzám. Határozott, céltudatos viselkedésünkkel azonban nyomban ráébredhetnek

Amberg

jük őket, hogy mi ettől még „a kedves vevők” vagyunk. A gyerekeket különösen gátlástalanul lekezelik, becsapják, levegőnek nézik, a többi vevő eléjük áll stb. Figyeljünk a gyerekekre, érezzünk együtt velük, támogassuk őket kis és nagy vásárlási akcióikban.

Még valaminek a külleméről kell szót ejtenünk, mégpedig az áru „ruházatáról”, csomagolásáról. Ha az áru elegánsabban öltözködik, mint mi, nem érdemes megvenni, rosszul fogja érezni magát a táskánkban. Tehát a csomagolás minél kevesebb legyen, ami pedig van, az minél kevésbé káros anyagokból legyen. Ajándékozaskor lehetőleg újrahasznosított vagy saját készítésű csomagolópapírt alkalmazzunk. Például Mikulás táján jó, ha eszünkbe jut: még van időnk Karácsonyig, hogy kitaláljuk és megvalósítsuk kisebb-nagyobb, saját kezűleg készített ajándék-ötleteinket. Nézzünk körül a házban, milyen elfekvő nyersanyagaink vannak: textília, fa, bőr, fém stb. Pró-

báljuk kihozni belőlük, amit tudunk. Ajándékozaskor ne licitáljunk, nem valószínű, hogy IGAZI barátságok azért romlanának meg, mert mi pénzben kisebb értékű ajándékot adunk a másiknak.

A vásárlás utolsó szakaszáról szeretnék még szólni. Az otthoni, utólagos teendők közé sorolandó, hogy az eltett árcédulát, és az egyes csomagolásokon feltüntetett összetételt átnézve megállapítjuk, hogy a pénz, a környezetkímélés és az egyéni igény hármasszempontja alapján legközelebb melyik áruféleséget fogjuk választani.

Külön említtem, mert nagyon súlyos és összetett probléma a reklám. Azt hiszem, környezetbarát társaságban nem kell különösen megindokolni a következőket: Mivel égen-földön, erre és arra, szántóföld közepén, vízen, mindenütt kikerülhetetlenül jelen van, legalább a „reklámra vezető” alkalmakat próbáljuk elkerülni. Ilyen alkalom főképp a TV, aztán a rádió, végül a

sajtó. Mivel a reklámszakemberek tudják, hogy legjobb alanyuk a gyerekek, aki aztán a szüleit fogja nyagatni, ezért különösen fontos a tudatosság. Élő, szeretetteljes kapcsolatban a szülő el tudja magyarázni a gyerekeknek, hogy miért nem nézünk TV-t, miért nem veszünk meg ezt vagy azt. A legfontosabb pedig a következő: Ne csak azt hangsúlyozzuk, hogy mit nem, hanem pozitívan álljunk a dologhoz, mit igen. Igen az együttjátszásra, a sétára, a kirándulásra, a kert munkára, az együttbarátkcsolásra és főzőcskézésre, az együttolvasásra — a TV, a video, a számítógépes és egyéb divatjátékok helyett. Annál nagyobbat nem kaphat egy gyerek, mint mikor a szülei idejét, figyelmét, kedvességét, türelmét kapja. Emellett minden egyéb, még a reklám, és a reklámozott áru utáni vágy is eltörlődik. Játsszunk ilyen pozitív kiszorítósdit a gyerekekkel mindannyiunk javára.

REKLÁM VAGYOK

1. Látványos, dallamos, színes csapda fogyasztók befogására.
2. Menő műfaj vagyok (eszmei mondanivaló nélkül).
3. Semmit sem kell igazolnom, elég, hogyha beszülök.
4. Tolakodom mindenhova, mint a piaci legyek.
5. Lenyűgözlek, s tárcád után matatok.
6. Szülők helyett én lettem tekintély a gyerekeknek.
7. A ti pénzetekből keltelem én magamat.
8. Besöpröm és lejáratom jelzőitek legjavát.
9. Elhallgatok minden káros következményt.
10. Hangban, képből, lenn és légből semmi sincs már nélkülem.

EMBER VAGYOK

1. Jusst se veszek reklámozott áruból (másokat is lebeszelek).
2. Pártolom a hazait.
3. Nem adok el reklám célra felületet, éterből sem osonhat a lakásba.
4. Így növelem határfokom: csökkentem a határfokom.
5. Meglepetést szerzek bolti ajándék nélkül.
6. Megkímélem, megjavítom, nehogy a sok pocskéba ment végül aztán elborítson.
7. Messze kerülöm a pazarló éttermet, üzletet és csomagolást.
8. Kiszabadítom a gyermekeket a reklám rabságából.
9. Előnyben részesítem a kicsit, egyszerűt és tartósat
10. Reklámok helyett az emberek felé fordítom tekintetemet.

(Unger Zsuzsa)

Összefoglalva a mondandómat:

1.) Legyen értékrendem, legyenek alapelveim, jusson eszembe bármilyen helyzetben, pl.:

2.) Bevásárlás előtt:

- listakészítés, tervezés,
- egyszerűség, kevéssel is beérem,
- közeli boltok előnyben,
- gyalogos, jobb időben biciklis megközelítés,
- vigyem a megfelelő táskát, szatyrokat.

3.) A boltban:

— a listámhoz és az elveimhez ragaszkodom,

— az egyszerűbb összetételű és minél kevesebb csomagolású árut választom,

— választom a boltosok tudatformálását,

— ha gyerekekkel megyünk, előtte beszéljük meg, miért is indulunk, tervezzük be, milyen kárpótlásról gondoskodunk a sok esztelen nyálkáság láttán, a végén pedig beszéljük meg vele a pénztárnál, mit

miért volt jó megvenni, mit nem vennénk meg legközelebb.

4.) Vásárlás után:

számlák, árufeliratok átnézése, döntés a jövőre vonatkozóan.

5.) Az egész pedig szője át a reklámoktól való függetlenség, a környezettudatos döntés szabadságának elve!

Sikeres vásárlást kívánok mindenkinek!

Kéry Magdolna

TARTALOM

Passiójáték

Gábeli Éva: Próba 2-5

Tanulmány

Wilhelm Haller: Az üdvözítő alternatíva (I. rész) 6-11

Interjú

D.J.: Megtaláltuk itt a helyünket (Interjú a Garay házaspárral) . . . 12-13

Thomas Seiterich-Kreuzkamp: „Gyalázatos volt, ami velünk történt”
(Cserhádi püspök utolsó TV-interjúja) 14-15

Gyerekeknek Moha-mese

Nagymama halála 17-18

Erőszakmentesség

Kotász Zoltán: Hazádnak (alternatíván) rendületlenül... 19-20

Egyházpolitika

Walbert Bühlman: A pápa eladja a Vatikánt 21

Olvasók fóruma

Olvasóink leveleiből 22-23

Elmélkedések

Teréz anya üzenete a Nők Világkonferenciája számára 16

Leveled jött Istentől (Vasárnapokra) 24-28

Környezetvédelem

Kéry Magdolna: Környezetbarát bevásárlás 29-31

Ajándékok, amelyek nem kerülnek pénzbe...

(Hétköznapi jócselekedetek)

- Egy jó szót szólni
- Egy beteget felvidítani
- Valakinek kezet nyújtani
- Megdicsérni az ételt
- Nem feledkezni meg egy közelgő születésnapról
- Óvatosan csukni be egy ajtót
- Apróságoknak örülni
- Mindenért hálásnak lenni
- Jótanácsot adni
- Egy levél megírásával örömet szerezni
- Apró tüsszúrásokon nem évődni
- Jogos panaszt ismételtelen nem felmelegíteni
- Nem tenni szóvá, ha a másik hibázott
- Nem fogni föl elutasításként, ha háttérbe szorultunk
- Levert hangulatot nem venni komolyan
- Nem sértődni meg egy félresikerült szó miatt
- Megtalálni az elismerő szót a jóra,
az együttérzés szavát a megaláztatottaknak
- Egy tréfás szót szólni a gyerekeknek
- Meleg kézszorítással vigasztalni a szomorút
- Becsületesen elismerni az elkövetett helytelenséget
- Örülni a holnapi napnak
- Bizonyos dolgokra aludni egyet
- Mindenre rászánni a kellő időt és gondot
- És mindenben szeretettel lenni

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

VII/2 (36) szám. Megjelenik évente hatszor.

Alapította: Simonyi Gyula

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság.

A szerkesztőbizottság titkára: Garay András

Laptulajdonos: Család Alapítvány

Számlaszám: 202-10809 Magyar Hitelbank Rt.

Budapest V., Szabadság tér 5-6.

Olvasóink a Család Alapítvány fent jelzett számlájára

„Érted vagyok” megjelöléssel

támogatást küldhetnek lapunknak.

Bármely összeget köszönettel fogadunk,

és 4000 Ft vagy nagyobb támogatás esetén

állandó tiszteletpéldányt küldünk.

Az Alapítványnak adott összeg

az adóalapból levonható!

Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén

küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Vincze Endre

Kiadóhivatal: 1476 Budapest, Pf. 40.

Szerkesztőség: 1028 Budapest, Kazinczy u. 3.

A lap az „Ingyen kaptatok, ingyen is adjatok
(Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró
írásokat közöl.

Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a
szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzá-
járulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhe-
tők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton
kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Nyomták a VÁCI OFSZET KFT nyomdaüzemében,
Vácott.

Felelős vezető: Szilva István

ISSN: 0865-8021

Bimonthly newspaper of „Family Foundation for
communities and families, about gospel, charity,
third world, ecology, nonviolence, family life, edu-
cation and radical renewal movement in the Hunga-
rian Catholic Church.

Editor: GARAY András

Address: H-2120 Dunakeszi, Berzsenyi u. 5/c

The materials published by „Érted vagyok” can be
republished free, without distortion of contents. The
editorial board hereby asks for complimentary cop-
ies in case of republication.

Előfizetés és terjesztés:

**1028 Budapest,
Kazinczy u. 3.**

Előfizetést megfelelő postautalványon a fenti cím-
re lehet küldeni. Kérjük, az utalvány Értesítés ré-
szén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen
rajta, és a hátán, a közleményben világosan legyen
leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1996-ra (postaköltséggel):

Belföldre: 400 Ft

10 példánytól (példányonként) . . . 352 Ft

szociális előfizetés 292 Ft

(nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássé-
rültek, diákok, hetven éven felüliek és állami
gondozottak számára, postaköltséggel együtt)

Külföldre:

Itthon előfizetve:

a szomszédos országokba 400 Ft

egyéb külföldre 1500 Ft

Nyugaton: 36 DM

A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai ke-
resztény iskolát támogatják.